

**Međunarodna znanstvena konferencija
MIGRACIJE NA RUBU EUROPE:
TRENDOVI, POLITIKE I IZAZOVI**

29. i 30. rujna 2022., Zagreb

**International Scientific Conference
MIGRATION ON THE EDGE OF EUROPE:
TRENDS, POLICIES, AND CHALLENGES**

29 and 30 September 2022, Zagreb

**KNJIGA SAŽETAKA
BOOK OF ABSTRACTS**

ORGANIZATOR:

INSTITUT ZA MIGRACIJE I NARODNOSTI

www.imin.hr

Organizator / Organizer: Institut za migracije i narodnosti / Institute for Migration and Ethnic Studies, Zagreb

Urednice / Editors: Sanja Klempić Bogadi, Snježana Gregurović, Dubravka Mlinarić

Izdavač / Publisher: Institut za migracije i narodnosti / Institute for Migration and Ethnic Studies, Zagreb

Za izdavača / For the Publisher: Marina Perić Kaselj

Dizajn naslovnice / Design: Miloš Jež

Prijelom / Layout: Boris Šikić

ZNANSTVENI ODBOR / SCIENTIFIC COMMITTEE:

Jasna Čapo, Institut za etnologiju i folkloristiku / Institute of Ethnology and Folklore Research – Zagreb

Snježana Gregurović, Institut za migracije i narodnosti / Institute for Migration and Ethnic Studies – Zagreb

Damir Josipović, Inštitut za narodnostna vprašanja / Institute for Ethnic Studies – Ljubljana

Marica Karakaš Obradov, Hrvatski institut za povijest / Croatian Institute of History – Zagreb

Sanja Klempić Bogadi, Institut za migracije i narodnosti / Institute for Migration and Ethnic Studies – Zagreb

Goranka Lalić Novak, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet / University of Zagreb, Faculty of Law – Zagreb

Aleksandra Lozanoska, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij“, Ekonomski institut / Ss. Cyril and Methodius University, Institute of Economics – Skopje

Dubravka Mlinarić, Institut za migracije i narodnosti / Institute for Migration and Ethnic Studies – Zagreb

Vladimir Nikitović, Institut društvenih nauka / Institute of Social Sciences – Beograd

Ognjen Obućina, Institut national d'études démographiques / French Institute for Demographic Studies – Paris

Nermin Oruč, Centar za razvojne evaluacije i društvena istraživanja / Centre for Development Evaluation and Social Science Research – Sarajevo

Danica Šantić, Univerzitet u Beogradu, Geografski fakultet / University of Belgrade, Faculty of Geography – Beograd

Drago Župarić-Ilijić, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet / University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences – Zagreb

ORGANIZACIJSKI ODBOR / ORGANISING COMMITTEE:

Snježana Gregurović, Institut za migracije i narodnosti / Institute for Migration and Ethnic Studies – Zagreb

Sanja Klempić Bogadi, Institut za migracije i narodnosti / Institute for Migration and Ethnic Studies – Zagreb

Dubravka Mlinarić, Institut za migracije i narodnosti / Institute for Migration and Ethnic Studies – Zagreb

ISBN 978-953-6028-65-8

MEĐUNARODNA ZNANSTVENA KONFERENCIJA
Migracije na rubu Europe: trendovi, politike i izazovi
29. i 30. rujna 2022., Zagreb

KNJIGA SAŽETAKA

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
Migration on the Edge of Europe: Trends, Policies, and Challenges
29 and 30 September 2022, Zagreb

BOOK OF ABSTRACT

**Institut za migracije i narodnosti
Zagreb, 2022.**

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ	5
PROGRAM	7
SAŽECI	14
POPIS SUDIONIKA	61

CONTENTS

INTRODUCTORY NOTE	5
PROGRAMME	7
ABSTRACTS	14
LIST OF CONTRIBUTORS	61

UVODNA RIJEČ

Sve europske zemlje posljednjih su desetljeća zahvaćene migracijama kao odredišne, tranzitne ili zemlje porijekla migranta. Osim što su, povjesno gledajući, u europskim zemljama migracije snažno utjecale na etničku različitost, Europa se zbog sve brojnije imigrantske populacije s pravom može nazvati imigrantskim kontinentom.

Zbog toga je upravljanje migracijama, bez obzira radi li se o neplaniranom useljavanju i iseljavanju ili planiranom, važna tema kako na *policy* razini tako i na onoj široj – društvenoj. Dok gospodarski najrazvijenije zemlje privlače radne migrante, a one s jakim socijalnim državama tražitelje međunarodne zaštite, rubne europske/EU zemlje u najvećoj su mjeri zemlje tranzita neregularnih migranata, a tek u novije vrijeme postaju odredišta radnim i drugim kategorijama migranata.

Upravljanje migracijama na rubovima carstava, kraljevstava, ekonomskih i političkih unija oduvijek je bilo važno kako na formalnoj tako i na simboličkoj razini. Kao i tijekom povijesti, tako i danas, zemlje na rubu Europe / Europske unije preuzimaju ulogu čuvara granica i *tvrđavu Europu* štite od neželjenih migracija, naročito u razdobljima povećanog migriranja prouzročenog ratovima, prirodnim katastrofama i političkim nestabilnostima. Čini se da je glavni izazov kod „dobrog upravljanja schengenskim i vanjskim granicama“ pomiriti dvije strane: *ljudskopravašku* – poštjući standarde ljudskih prava na granici i *sigurnosnu* – štiteći državnu granicu od neregularnih migracija.

Cilj je konferencije da se kroz izlaganja i rasprave znanstvenika različitih profila iz povijesne i suvremene perspektive analiziraju različiti aspekti migracija u europskim zemljama s naglaskom na jugoistočne, propita učinkovitost europskih migracijskih, azilnih i integracijskih politika te razmotre promjene koje u društvima nastaju kao rezultat migracijskih procesa.

Organizacijski odbor

INTRODUCTORY NOTE

In recent decades all European countries have been migrants' countries of destination, transit, or origin. Migrations have had a strong impact on the ethnic diversity of European countries throughout history gradually transforming Europe into an immigrant continent due to the increased share of the immigrant population.

Therefore, migration management is a relevant policy-level topic as well as a societal issue regardless of the type of migration – planned and unplanned. While the most developed countries attract labour migrants, and strong welfare states international protection seekers, the countries on the Europe / EU edges served mostly as a transit area for irregular migrants and only recently became countries of final destination for all types of immigrants.

Migration management at the edges of empires, kingdoms, and economic and political unions has always been significant at a conventional and symbolic level. Countries on Europe's / EU periphery have been historical guardians of borders, also protecting *Fortress Europe* from unwanted migration, especially in times of migration pressures caused by wars, natural disasters, and political instabilities. The main challenge of “effective management of the Schengen and external borders” is to reconcile two principles: the humanitarian – respecting human rights standards at the border, and the border security – protecting the state border from irregular migration.

The conference strives to offer the exchange of ideas and expertise on various aspects of migration – especially in the Southeast-European context, from a historical and contemporary perspective. The aim of the conference is to examine the effectiveness of European migration, asylum, and integration policies and to explore the views on societal changes caused by migration.

Organising Committee

PROGRAM / PROGRAMME

Četvrtak, 29. rujna 2022. / Thursday, 29 September 2022
KUĆA EUROPE, Augusta Cesarca 4

09:00 – 9:30	REGISTRACIJA / REGISTRATION
09:30 – 9:45	OTVORENJE / OPENING
09:45 – 11:00	PLENARNA IZLAGANJA / PLENARY SESSION <i>Moderator / Chair: Dubravka Mlinarić</i>
09:45 – 10:05	Vladimir Nikitović Changing Patterns of Recent Migration Flows Between the Western Balkans and the EU
10:05 – 10:25	Snježana Gregurović, Margareta Gregurović, Simona Kuti, Sanja Klempić Bogadi, Sonja Podgorelec Radne migracije na rubu Europe – dolazak stranih radnika u Hrvatsku
10:25 – 10:45	Marica Karakaš Obradov „Bijednici“. O izbjeglicama na hrvatskom području tijekom Drugoga svjetskog rata
10:45 – 11:00	Rasprava / Discussion
<i>11:00 – 11:30 Stanka za kavu / Coffee break</i>	
11:30 – 13:00	Sesija 1 MEĐUNARODNA MIGRACIJSKA STATISTIKA I DIVERZIFIKACIJA MEĐUNARODNIH MIGRACIJA Session 1 INTERNATIONAL MIGRATION STATISTICS AND INTERNATIONAL MIGRATION DIVERSIFICATION <i>Moderator / Chair: Danica Šantić</i>
11:30 – 11:45	Dario Pavić Može li se vjerovati statistikama o migraciji? Usporedba Hrvatske i odabralih europskih zemalja
11:45 – 12:00	Aleksandar Knežević Metodološka pitanja popisne etnostatističke evidencije u svetu savremenih imigracionih trendova u Srbiji
12:00 – 12:15	Marija Šarić, Saša Božić Dva života, jedan dom: međunarodne kružne radne migracije žena iz Slavonije
12:15 – 12:30	Nermin Oruč Emigration of Highly Skilled Professionals and Local Development in Bosnia-Herzegovina: Drivers and Implication for the Regional Disparities

12:30 – 12:45	Saša Božić, Simona Kuti Sadašnjost i budućnost istraživanja međunarodnih umirovljeničkih migracija
12:45 – 13:00	Rasprava / Discussion

13:00 – 14:00 Stanka za ručak / Lunch break

14:00 – 15:15	Sesija 2 STAVOVI PREMA (I)MIGRANTIMA Session 2 ATTITUDES TOWARDS (IM)MIGRANTS <i>Moderator / Chair: Dario Pavić</i>
14:00 – 14:15	Romana Bešter, Mojca Medvešek, Janez Pirc Opinions of the Majority Population of Slovenia on Integration of Immigrants and on Integration Policy
14:15 – 14:30	Jadranka Čaćić-Kumpes, Josip Kumpes Politička orijentacija i antiimigracijski stavovi u Hrvatskoj
14:30 – 14:45	Ivan Čipin, Petra Međimurec, Dario Mustač Stavovi o imigraciji u Hrvatskoj
14:45 – 15:00	Margareta Gregurović, Marko Mrakovčić Društvena distanca studenata prava prema migrantima u Hrvatskoj
15:00 – 15:15	Rasprava / Discussion

15:15 – 15:30 Pauza / Break

15:30 – 17:00	Sesija 3 PRISILNE MIGRACIJE Session 3 FORCED MIGRATION <i>Moderator/Chair: Margareta Gregurović</i>
15:30 – 15:45	Jana Kiralj, Dean Ajduković Socio-psihološka integracija izbjeglica i zajednica primatelja: usporedba međugrupnih odnosa u Hrvatskoj, Švedskoj, Njemačkoj i Jordanu
15:45 – 16:00	Nikolina Stanković, Antonija Vrdoljak, Dinka Čorkalo Biruški, Margareta Jelić, Rachel Fasel, Fabrizio Butera Je li kontakt dovoljan? Stavovi učenika prema djeci izbjeglicama
16:00 – 16:15	Sandra Cvikić Proizvodnja znanja o sirijskom izbjeglištvu u Turskoj
16:15 – 16:30	Dražen Živić, Monika Komušanac Migracijski kontekst rata u Ukrajini i njegov potencijalni demografski odraz na Republiku Hrvatsku
16:30 – 16:45	Ivančica Devčić, Daša Poredoš Lavor Zapošljavanje i obuhvat Mjera aktivne politike zapošljavanja za skupinu osoba pod međunarodnom zaštitom u Republici Hrvatskoj
16:45 – 17:00	Rasprava / Discussion

Četvrtak, 29. rujna 2022. / Thursday, 29 September 2022
TRIBINA GRADA ZAGREBA, Kaptol 27

11:30 – 13:00	Sesija 4 MIGRACIJE I POVIJESNA ISKUSTVA 1 Session 4 MIGRATION IN HISTORICAL PERSPECTIVE 1 <i>Moderator / Chair: Marica Karakaš Obradov</i>
11:30 – 11:45	Danijel Vojak Iz povijesti migracija romskog stanovništva na hrvatskom području
11:45 – 12:00	Damir Josipović Migration Between the Area of Contemporary Slovenia and Croatia in Historical Perspective
12:00 – 12:15	Dubravka Mlinarić Migracijski obrasci u sjevernoj Dalmaciji ranoga novog vijeka
12:15 – 12:30	Sanja Lazanin Poželjni i nepoželjni doseljenici: habsburška politika naseljavanja Slavonije i Srijema u 18. stoljeću
12:30 – 13:00	Rasprava / Discussion

13:00 – 14:00 Stanka za ručak / Lunch break

14:00 – 15:15	Sesija 5 MIGRACIJE I POVIJESNA ISKUSTVA 2 Session 5 MIGRATION IN HISTORICAL PERSPECTIVE 2 <i>Moderator / Chair: Sanja Lazanin</i>
14:00 – 14:15	Eldina Lovaš Odseljavanja i doseljavanja u Slobodni i kraljevski grad Osijek na početku 19. stoljeća
14:15 – 14:30	Denis Njari Smjerovi mađarskih migracija u Slavoniju u 19. stoljeću
14:30 – 14:45	Stefan Denda, Jovana Todorić, Jasna Micić Odlike migracionih procesa na prostoru Kosova i Metohije od početka 20. veka do danas
14:45 – 15:00	Marija Damjanović Iseljeničko-izbjeglički tokovi hrvatskog stanovništa i hrvatski izbjeglički logori tijekom Drugog svjetskog rata i u poraću
15:00 – 15:15	Rasprava / Discussion

15:15 – 15:30 Pauza / Break

15:30 – 16:45	Sesija 6 MIGRACIJE, LJUDSKA PRAVA I SIGURNOST Session 6 MIGRATION, HUMAN RIGHTS AND SECURITY <i>Moderator / Chair: Damir Josipović</i>
----------------------	--

15:30 – 15:45	Matija Kontak Eurodac, biometrija i algoritmi: utjecaj tehnologije na ljudska prava migranata
15:45 – 16:00	Iza Thaler Strategies of Activist Legal Direct Action Against a Hindered Access to Justice for Migrants and Refugees: The Long March Against Pushbacks in Slovenia
16:00 – 16:15	Hrvoje Butković Rad putem online platformi u Hrvatskoj: raj ili pakao za strane radnike?
16:15 – 16:30	Danijel Bačan Utjecaj europske migracijske krize na hrvatsko-slovensko-mađarsko pogranično područje
16:30 – 16:45	Rasprava / Discussion

Petak, 30. rujna 2022. / Friday, 30 September 2022
KUĆA EUROPE, Augusta Cesarca 4

09:15 – 10:45	Sesija 7 ISELJAVANJE IZ JI EUROPE I POSTMIGRACIJSKA ISKUSTVA Session 7 MIGRATION FROM SE EUROPE AND POST-MIGRATION EXPERIENCES <i>Moderator / Chair: Ivan Čipin</i>
09:15 – 09:30	Krešimir Peračković, Geran-Marko Miletić, Mateo Žanić Zašto mladi (ne)ostaju u Hrvatskoj? – Istraživanje stavova o koristima i troškovima odlaska i ostanka
09:30 – 09:45	Domagoj Dalbello, Ivan Majstorić, Dominik Pavković Motivacija mladih za migracijom i zasnivanjem obitelji
09:45 – 10:00	Josip Ježovita, Mateja Plenković, Matea Škomrlj Hrvatski iseljenici u Europi: suvremeni obrasci društvene i gospodarske povezanosti s Hrvatskom
10:00 – 10:15	Marijan Vinogradac, Marija Nikić, Valentina Pavlović Vinogradac Karijerna adaptabilnost hrvatskih iseljenika u europskim državama: sličnosti i razlike
10:15 – 10:30	Milica Langović, Danica Šantić, Biljana Apostolovska Toshevska, Mirjanka Madjevikj, Marija Ljakoska Identifikovanje migracionih namera studenata geografije u Srbiji i Severnoj Makedoniji
10:30 – 10:45	Rasprava / Discussion

10:45 – 11:00 Stanka za kavu / Coffee break

11:00 – 12:15

Sesija 8 MIGRACIJE I MEDIJI

Session 8 MIGRATION AND MEDIA

Moderator / Chair: Simona Kuti

11:00 – 11:15

Omar Sayfo

Social Media and Migration – A Focus on the Balkan Route

11:15 – 11:30

Kruno Kardov, Helena Popović, Drago Župarić-Illić

Reprezentacije migracija u hrvatskim medijima: tematske kategorije i konstruiranje razlika

11:30 – 11:45

Viktorija Kudra Beroš, Sanja Klempić Bogadi

Fantazma / mit o povratku i konstrukcija „iseljeništva“ u hrvatskom javnom i političkom prostoru

10:45 – 12:00

Velimir Veselinović

Hrvatska radikalna desnica i migracijska kriza 2015. godine

12:00 – 12:15

Rasprava / Discussion

12:15 – 13:30 Stanka za ručak / Lunch break

13:30 – 14:45

Sesija 9 MIGRACIJE I PANDEMIJA BOLESTI COVID-19

Session 9 MIGRATION AND THE COVID-19 PANDEMIC

Moderator / Chair: Sanja Klempić Bogadi

13:30 – 13:45

Danica Šantić, Marija Antić, Milica Langović, Natalija Perišić

The Impact of the COVID-19 Pandemic on the Migration Patterns in Serbia

13:45 – 14:00

Ana Kršinić

COVID-19 as an Incentive for the Digitalisation of the Asylum Procedure in EU

14:00 – 14:15

Vlasta Kokotović Kanazir, Marija Drobnjaković, Milena Panić

Uticaj pandemije COVID-19 na unutrašnja preseljavanja u Srbiji

14:15 – 14:30

Danica Đurkin

Migration as a Driving Force of Urban Shrinkage in Banat – Case Study: The City of Zrenjanin

14:30 – 14:45

Rasprava / Discussion

14:45 – 15:00 Stanka / Break

15:00 – 16:30

Sesija 10 MIGRACIJSKE, INTEGRACIJSKE I AZILNE POLITIKE

Session 10 MIGRATION, INTEGRATION AND ASYLUM POLICIES

Moderator / Chair: Snježana Gregurović

15:00 – 15:15	Senada Šelo Šabić Kakvu zemlju želimo? Migracijska politika kao doprinos razvoju Hrvatske
15:15 – 15:30	Árpád Párducz Securing the Southern Border. The Migration Policy of Hungary Regarding Southeastern Europe
15:30 – 15:45	Maja Ladić, Iza Thaler, Veronika Bajt How is Slovenia Dealing with Migration, Integration and Asylum Policies?
15:45 – 16:00	Natalija Perišić, Dejan Pavlović The Vicious Circle of Migration Policy Planning in the Republic of Serbia
16:00 – 16:15	Rasprava / Discussion
16:15 – 16:30	ZATVARANJE KONFERENCIJE / CLOSING REMARKS

SAŽECI IZLAGANJA / ABSTRACTS

UTJECAJ EUROPSKE MIGRACIJSKE KRIZE NA HRVATSKO-SLOVENSKO-MAĐARSKO POGRANIČNO PODRUČJE

Danijel Bačan

Zagreb

U tijeku najveće migracijske krize u Europi, 2015. godine, države duž jugoistočne (balkanske) rute počele su masovno graditi ograde i postavljati bodljikave žice na svojim granicama. Među tim državama bile su Slovenija i Mađarska koje su se žicom ogradile prema Hrvatskoj, tada mladoj članici Europske unije. S dolaskom zime, migracije su oslabile i nestale iz fokusa javnosti, no žice i ograde su ostale te i dalje dijele pogranična područja. Najveće posljedice neželjenih ljudskih migracija doživjele su životinje, koje se nisu više mogle kretati među državama, što je uzrokovalo probleme lokalnom stonovništvu (lovcima), ali i opstanku nekih zaštićenih vrsta, poput risa. Osim posljedica u prirodi, ograde i žice počele su dijeliti i ljude, koji su dotad neometano mogli obradivati zemlju preko granice, a sada moraju ići preko graničnih prijelaza ili tražiti posebni ključ za ulaze duž ograda. Ograde i žice s godinama nisu nestajale, nego su ih države čak i obnavljale, a Hrvatska na to nije uopće reagirala. Osim prirodnih i socijalnih posljedica, žice i ograde ostavljaju i estetsko-psihološki dojam razdvojenosti unutar Europske unije, pružaju dojam nepovjerenja prema Hrvatskoj, kao čuvarici granice EU. Također, razvoj turizma u pograničnom području dobiva karakteristiku opasnosti, odnosno gotovo niti jedan turist ne voli pogled na bodljikavu žicu prema drugoj državi. Ovo se izlaganje, dakle, bavi posljedicama velike europske migracijske krize u pograničnim područjima Hrvatske, Mađarske i Slovenije kroz više aspekata, te će razmotriti i neke scenarije, koji bi se mogli dogoditi po hrvatskom ulasku u Schengenski prostor. Metode istraživanja su analiza prethodne literature i fotografija te autorovo višegodišnje opažanje života uz pogranično područje prema Sloveniji.

KLJUČNE RIJEČI: velika migracijska kriza, granica, Hrvatska, Slovenija, Mađarska

OPINIONS OF THE MAJORITY POPULATION OF SLOVENIA ON INTEGRATION OF IMMIGRANTS AND ON INTEGRATION POLICY

Romana Bešter, Mojca Medvešek, Janez Pirc

Institute for Ethnic Studies, Ljubljana

Opinions of the majority population on integration of immigrants do not receive much research attention in Slovenia, despite the fact that they can have a significant impact on the process of immigrant integration. In the last thirty years, legislation and strategic documents defining the possibilities of immigration and integration of immigrants in Slovenia have been gradually developed, though this development has not always been positive. As in many other countries, the development of integration policy in Slovenia is mainly aimed at increasing the requirements for the adaptations of immigrants to the host society. In this paper, we present the findings of our research on opinions of the majority population of Slovenia on integration of immigrants and on integration policy. We also discuss the factors that influence these opinions, i.e. socio-demographic characteristics of the majority population, intergroup contacts, and perceptions of economic, security or cultural threat. We based our research on two main theoretical frameworks – group threat theory and intergroup contact theory. The majority of data were drawn from an empirical study that we conducted in 2020 on a representative sample of the majority population as part of the project *Challenges of immigrant integration and the development of integration policy in Slovenia*. The majority population rated the integration of immigrants in Slovenia as partially successful. Respect for Slovene institutions and laws, knowledge of the Slovene language, and employment were indicated as the most important factors for the successful integration of immigrants. Perceptions of cultural and security threat were shown to have a statistically significant impact on the respondents' opinions about the success of integration. Respondents who feel more threatened in terms of culture or security are more likely to perceive integration as unsuccessful. The results of our research also suggest that the majority population in Slovenia does not perceive integration as a balanced two-way process of adaptation between immigrants and the majority society, but rather supports an integration policy that encourages or requires, above all, adaptation of immigrants to the majority society.

KEY WORDS: immigrants, integration, integration policy, Slovenia, opinions of the majority population

SADAŠNOST I BUDUĆNOST ISTRAŽIVANJA MEĐUNARODNIH UMIROVLJENIČKIH MIGRACIJA

Saša Božić¹, Simona Kuti²

¹*Odjel za sociologiju Sveučilišta u Zadru, Zadar*

²*Institut za migracije i narodnosti, Zagreb*

Međunarodne umirovljeničke migracije (MUM) dobine su značajnu pažnju istraživača u društvenim znanostima krajem prošlog i početkom novog tisućljeća. Međutim, u posljednjih dvadesetak godina ovo područje se nije posebno razvijalo, posebice u Europi, da bi tek nedavno ponovno dobilo veću pažnju društvenih znanstvenika. Trenutno su identificirana tri nova granična područja fenomena MUM-a koja zaslužuju intenzivno istraživanje. Širenje geografskih granica uključuje i proširuje destinacije međunarodnih umirovljenika migranata; tipološka granica se širi uključivanjem sve većeg broja umirovljeničkih migranata različitog klasnog porijekla, uključujući umirovljeničke radne migrante povratnike u zemlje porijekla, te rodne dimenzije, dok se nove konceptualne i teorijske granice šire istraživanjem transnacionalnih aspekata MUM-a, eksploracijom različitih režima mobilnosti i novim perspektivama političke ekonomije koje naglašavaju nejednakosti i povijest kolonijalizma (King, Cela i Fokkema, 2021). Ovo izlaganje će međutim pokazati da je i ovakva, proširena perspektiva redukcionistička te da sadašnja i buduća istraživanja moraju uzeti u obzir makro, mezo i mikro društvene procese koji će znatno utjecati na opseg, doseg i razvoj MUM-a, a na makrorazini posebno: 1. preslagivanje intersocijalnih sistema te rekonfiguraciju transnacionalnih socijalnih prostora nakon pandemije i ruske invazije na Ukrajinu i konsekventno ograničavanje prostora mobilnosti međunarodnih umirovljenika, posebice onih izvan bivših kolonijalnih sila; 2. gubljenje jasnih vremenskih i prostornih granica između rada, konzumacije, odmora, kao i umirovljenja općenito; 3. daljnju promjenu strukture i oblika obitelji, kao i daljnji porast broja kućanstava s jednim ili dva člana uz daljnje starenje europske populacije. U hrvatskom kontekstu, istraživanje MUM-a tek treba biti razvijeno, ali postaje sve jasnije da hrvatski slučaj pokriva gotovo sve poznate tipove međunarodnih umirovljeničkih migranata. On ukazuje i na preklapanje tipova što upućuje na potrebu promjene kriterija dosadašnjih klasifikacija s većim naglaskom na ranije spomenute društvene procese koji utječu na opseg, doseg i razvoj MUM-a na svim razinama.

KLJUČNE RIJEČI: međunarodne umirovljeničke migracije, tipovi migracija, migracijske teorije, umirovljeničke migracije preko hrvatskih granica

RAD PUTEM ONLINE PLATFORMI U HRVATSKOJ: RAJ ILI PAKAO ZA STRANE RADNIKE?

Hrvoje Butković

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb

Od ulaska u Europsku uniju Hrvatska od emigracijske sve više postaje imigracijska država. To zahtjeva promjene u području zakonodavstva ali i drugačije razvojne prioritete u sklopu kojih pitanje uspješne integracije postaje krajnje aktualno. Urgentnost situacije potvrđuje zamjena starog kvotnog sustava kod uvoza radne snage novim koji se temelji na testu tržišta rada kao i naporu oko izmjene Zakona o radu. Premda su zakonodavne i druge prilagodbe potrebne u svim sektorima one su naročito nužne u području rada putem online platformi koji posljednjih godina nezaustavljivo raste. Radnici koji rade na ovaj način uglavnom rade kao samozaposleni ili na građanski ugovor. Osim toga, u ovom sektoru jako je puno neprijavljenog i rada u sivoj zoni što sve radnike, a naročito strance, čini krajnje osjetljivom skupinom na tržištu rada. Sektor kao takav statistički se ne prati, a zbog zakonskih prepreka inspekcija rada rijetko propituje radno pravni status radnika koji putem online platformi pružaju fizičke ili intelektualne usluge. Pomak u smjeru bolje regulacije napravljen je unošenjem odredbi o digitalnim nomadima u novi Zakon o strancima. Digitalni nomadi ne rade za hrvatske poslodavce, nego u pravilu za strane poslodavce, ali se nalaze u Hrvatskoj. To je međutim tek privi korak i pred Hrvatskom je još dalek put u regulaciji rada putem online platformi. Krajnji cilj ove transformacije trebao bi biti proširenje i preformulacija pojama „radnika“ kako bi on zahvatio realitet današnjeg fleksibilnog i fluidnog tržišta rada.

KLJUČNE RIJEČI: online platforme, strani radnici, Hrvatska, digitalni nomadi, radno-pravni status

PROIZVODNJA ZNANJA O SIRIJSKOM IZBJEGLIŠTVU U TURSKOJ

Sandra Cvikić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Vukovar

Na temelju proведенog kvalitativnog sociološkog istraživanja znanstveno-stručne produkcije o sirijskom izbjeglištvu u Turskoj (šestomjesečno znanstveno istraživanje proveleno na Ozyegin Sveučilištu u Istanbulu od listopada 2021. do travnja 2022. godine), u ovom radu će se dati prikaz rezultata komparativne kritičke analize znanstveno/stručnog diskursa publikacija čiji su autori turski i međunarodni znanstvenici/stručnjaci. U tu svrhu analizirane su bile dostupne publikacije (knjige, ekspertna izvješća, *policy papers*, znanstveni radovi) koje su objavljene u razdoblju od 2015. do 2021. godine u Turskoj i izvan nje. Koristila se foucaultovska analiza diskursa kao metodologija koja svoje uporište pronalazi u sociologiji znanja i njezinom pristupu diskursu (Keller, Horridge i Schunemann, 2020). Stoga je cilj ovoga rada stoga prikazati u kojoj mjeri proizvedeno znanje o sirijskom izbjeglištvu u Turskoj može ravnopravno ući u arenu suprostavljenih interesa i proizvedenih istina o sirijskim izbjeglicama. Odnosno, može li se u tom kontekstu lokalno (tursko) proizvedeno znanje o sirijskim izbjeglicama suprotstaviti znanstveno/stručno utemeljenim nepravdama koje sustavno proizvode moćne institucije Globalnog Sjevera.

KLJUČNE RIJEČI: diskurs, sirijsko izbjeglištvo, proizvodnja znanja, Turska

POLITIČKA ORIJENTACIJA I ANTIIMIGRACIJSKI STAVOVI U HRVATSKOJ

Jadranka Čaćić-Kumpes¹, Josip Kumpes²

¹*Sveučilište u Zadru, Zadar (u mirovini)*

²*Institut za migracije i narodnosti, Zagreb*

Cilj je rada da se utvrde obilježja povezanosti između političke orijentacije i stavova prema imigrantima i imigraciji u hrvatskome društvu. Polazeći od nalaza nekih ranijih istraživanja o povezanosti između političke orijentacije i stavova prema imigrantima i imigraciji i činjenice da raširena nacionalpopulistička retorika upotrebljava imigraciju i imigrante u političke svrhe, u radu se na temelju podataka koji su dobiveni u okviru *Europskoga društvenog istraživanja* (ESS) analizira povezanost između političke orijentacije i stavova prema imigrantima i imigraciji u Hrvatskoj. Utvrđeno je da su desno politički orijentirani ispitanici u prosjeku skloniji nego oni lijevo politički orijentirani izraziti antiimigrantske i antiimigracijske stavove, bilo da je riječ o općenitom protivljenju imigraciji, bilo pak o percepciji imigracijske ekonomske prijetnje i imigracijske kulturne prijetnje. Analiza povezanosti političke orijentacije sa stavovima prema imigrantima i imigraciji u Hrvatskoj upućuje i na važnost društveno-povijesnoga konteksta u kojem se ti stavovi oblikuju, kao i na to da se hrvatsko društvo nalazi pred izazovima rastućega procesa imigracije, posebno izazovima reguliranja imigracijske politike i integracije imigranata.

KLJUČNE RIJEĆI: politička orijentacija, migracije, stavovi prema imigrantima, anti-imigracijski stavovi, nacionalpopulizam

STAVOVI O IMIGRACIJI U HRVATSKOJ

Ivan Čipin, Petra Međimurec, Dario Mustač

Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb

Imigracija je već dugo jedno od ključnih društveno-političkih pitanja u Europi. Postojeća literatura sugerira da se stavovi o imigraciji razlikuju ne samo među europskim zemljama, već i među podskupinama stanovništva unutar europskih zemalja. Ovaj rad bavi se stavovima o imigraciji u Hrvatskoj. Što ljudi u Hrvatskoj misle o posljedicama imigracije za hrvatsko gospodarstvo i kulturu? Misle li da imigranti čine Hrvatsku boljim ili gorim mjestom za život? U kojoj mjeri podržavaju useljavanje s obzirom na to dolaze li u Hrvatsku živjeti ljudi iste rase i etniciteta kao većina hrvatskog stanovništva, ljudi drugčije rase i etniciteta od većine hrvatskog stanovništva ili ljudi iz siromašnijih zemalja izvan Europe? U radu analiziramo odgovore na navedena pitanja o imigraciji iz četvrte, pete, devete i desete runde *Europskoga društvenog istraživanja* kako bismo opisali javno mišljenje o imigraciji i imigrantima u Hrvatskoj. Glavni je cilj rada razviti tipologiju stavova o imigraciji u Hrvatskoj, odnosno klasificirati ispitanike u grupe sa sličnim stavovima o imigraciji. Istražujemo mijenja li se i na koji način javno mišljenje o imigraciji u Hrvatskoj i kako su stavovi o imigraciji povezani s odabranim demografskim, socioekonomskim i drugim obilježjima (kao što su dob, spol, obrazovanje, migrantsko podrijetlo, dohodak kućanstva, religioznost, politička orijentacija). Prvi rezultati, koji se zasnivaju na podacima iz četvrte, pete i devete runde Europskoga društvenog istraživanja (jer u trenutku prijave ovog sažetka podaci iz desete runde nisu još objavljeni), upućuju na to da u hrvatskom društvu postoje različiti tipovi stavova o imigrantima; pro-imigrantski stavovi danas su češći nego prije i, dosljedno postajeći literaturi o ovoj temi, variraju prema demografskim i socioekonomskim obilježjima ispitanika.

KLJUČNE RIJEČI: stavovi o imigraciji, tipologija, Hrvatska, Europsko društveno istraživanje

MOTIVACIJA MLADIH ZA MIGRACIJOM I ZASNIVANJEM OBITELJI

Domagoj Dalbello, Ivan Majstorić, Dominik Pavković

Svjetski savez mladih Hrvatska, Zagreb

U radu će biti predstavljeno istraživanje *Motivacija mladih za migracijom i zasnivanjem obitelji* koje je provedeno u razdoblju od 23. rujna do 1. prosinca 2021. od strane članova *Svjetskog saveza mladih Hrvatska*. Istraživanje je provedeno na 660 ispitanika putem anketnog upitnika pomoću elektroničke pošte i društvenih mreža, a u svrhu podizanja svijesti o demografskim izazovima te dobivanja dubljeg uvida u istraženu problematiku. Rezultati su obrađeni deksriptivno, korelacijski ili kvalitativno. Samo istraživanje daje odgovor na pitanja u kojoj mjeri mladi namjeravaju iseliti te koliko i u kojoj dobi namjeravaju imati djecu. Također, ispituje povezanost navedenih varijabli s varijablama kao što su učestalost glasanja na izborima aktivnost u civilnom društvu i vjerskoj zajednici, sektor u kojem su zaposleni i zadovoljstvo poslom, život i dob iseljenja od roditelja, broj braće i sestara, religioznost te drugim sličnim varijablama. Neki od dobivenih rezultata ukazuju na to da mladi koji češće glasuju na izborima te su aktivniji u civilnom društvu i vjerskoj zajednici, žele više djece te imaju i manju želju za iseljavanjem. Niže zadovoljstvo poslom i rad u privatnom sektoru su povezani sa većom motivacijom za iseljavanjem. Broj braće i sestara povezan je s željom za većim brojem djece, a oni koji imaju obitelj u dijaspori u većoj mjeri žele iseliti. Dobiveni su statistički značajna povezanost kada je u pitanju i povezanost religioznosti s istraživanim varijablama. U kvalitativnom dijelu istraživanja ispitivane su asocijacije koje mladi koji žele i koji ne žele iseliti imaju na riječ Hrvatska. Navedeni rezultati analizirani su i raspravljeni iz perspektive geografske, psihološke i sociološke teorije, kao i iz perspektive javnih politika. Istraživanje daje bitan doprinos s obzirom da sveobuhvatno pristupa temi koja je iznimno bitna i aktualna u suvremenom hrvatskom društvu.

KLJUČNE RIJEČI: demografija, iseljavanje, obitelj, mladi

ISELJENIČKO-IZBJEGLIČKI TOKOVI HRVATSKOG STANOVNIŠTVA I HRVATSKI IZBJEGLIČKI LOGORI TIJEKOM DRUGOG SVJETSKOG RATU I U PORAĆU

Marija Damjanović

Osijek

U razdoblju od 1939. do 1949. godine velik broj Europljanja nalazio se izvan svoje domovine ili svog rodnog kraja. Drugi svjetski rat za sobom je donio brojne nedaće, neke od najtežih bile su i prisilne migracije velikog broja stanovnika. Tako je i iz hrvatskih krajeva u razdoblju od 1943. do 1946. godine iselio velik broj ljudi. Napuštali su svoje domove najčešće zbog opasnosti pred neprijateljskim napadima, ali i zbog toga što se na područjima na kojima su oni živjeli vodio rat u kojem je izgubljen velik broj života i to ne samo vojnika, nego i civila. Iseljavanja, evakuacije i izbjeglištva odvijali su se unutar područja naseljenima Hrvatima te s njega u druge krajeve Europe i svijeta. Ono što migracije hrvatskog stanovništva za vrijeme i nakon Drugog svjetskog rata čini posebnima svakako su hrvatski izbjeglički logori koji su često bili tek usputna stanica stanovništva u dalnjim migracijama. Prvo veće iseljavanje Hrvata u razdoblju Drugog svjetskog rata usko je povezano s kapitulacijom Italije u rujnu 1943. godine, dok je ono drugo u najvećoj mjeri uzrokovano slomom Nezavisne Države Hrvatske i uspostavom komunističke vlasti početkom svibnja 1945. godine. Uzroci ova dva iseljeničko-izbjeglička toka različita su, a sukladno tome različita su i njihova obilježja poput tipologije iseljenika, društveno-političke situacije koja je utjecala na migraciju, a samim time i izbjeglički logori te kampovi u kojima su se u tim razdobljima nalazili Hrvati. Ovo izlaganje temelji se na relevantnoj literaturi i proučavanja izvora, a donosi pregled uzroka te posebnosti migracija hrvatskog stanovništva u vrijeme Drugog svjetskog rata te u poraću uz poseban osvrt na hrvatske izbjegličke logore. Nadalje, komparativnom analizom logora El Shatt i logora Fermo utvrdit će se koje su bile posebnosti evakuacija, zbjegova i izbjegličkih logora za vrijeme Drugog svjetskog rata te neposredno pred njegov završetak i u poraću.

KLJUČNE RIJEČI: iseljeničko-izbjeglički tokovi hrvatskog stanovništva, hrvatski izbjeglički logori, zbjegovi hrvatskog stanovništva, logor El Shatt, logor Fermo

ODLIKE MIGRACIONIH PROCESA NA PROSTORU KOSOVA I METOHIJE OD POČETKA 20. VEKA DO DANAS

Stefan Denda, Jovana Todorić, Jasna Micić

Srpska akademija nauke i umetnosti, Geografski institut „Jovan Cvijić“, Beograd

U dugom istorijskom periodu prostor Kosova i Metohije obeležili su dinamični kulturni, politički, socijalni, demografski i migracioni procesi. Važna odrednica u svim etapama jesu izrazite promene etničke strukture stanovništva. Tokom srednjeg veka ovaj prostor je bio sedište i etnički homogen deo srpske države sa svega 2–3% Albanaca. Viševkovnom turskom vladavinom, od sredine 15. veka, usled islamizacije i iseljavanja, etnička struktura ove oblasti suštinski je izmenjena. Početkom 20. veka Srbi su činili 20% ukupne populacije. Usledili su Balkanski ratovi, Prvi svetski rat i uključivanje ove teritorije u sastav Kraljevine SHS. Za međuratni period karakteristične su imigracione mere kojima je država težila da ublaži nepovoljan odnos dveju etničkih grupa. Dosedjeno je 60.000 – 65.000 kolonista iz „pasivnih“ krajeva, većinom Srba, ali i drugih grupa (Crnogorci, Hrvati, Slovenci, Vlasi i sl.). Rezultati ovih mera narušeni su već u Drugom svetskom ratu, kada je okupacijom od strane Nemačke i pridruženih država (Italija, Albanija i Bugarska), proterano više desetina hiljada Srba i Crnogoraca. U socijalističkoj Jugoslaviji nizom zakonskih rešenja (1945. i 1959. godine) i ustavnim aktima (1963. i 1974. godine), Kosovo i Metohija dobija široku autonomiju. Pravni pritisak i otežani životni uslovi uticali su na dalju emigraciju srpske populacije. Stanje je dodatno pogoršano političko-društvenim faktorima, a zatim i vojno-bezbednosnim akcijama krajem 1990-ih i početkom 2000-ih godina. Takvi trendovi imaju kontinuitet do danas. Prostor Kosova i Metohije je ostao bez autohtonog srpskog stanovništva, dok je povratak interno raseljenih lica na zanemarljivom nivou. Kao rezultat ovih procesa, Srbi su 2020. godine činili manje od 5% stanovništva Kosova i Metohije.

KLJUČNE REČI: Kosovo i Metohija, Srbija, uzroci migracija, etnički procesi, kontinuitet

ZAPOŠLJAVANJE I OBUHVAT MJERA AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA ZA SKUPINU OSOBA POD MEĐUNARODNOM ZAŠTITOM U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ivančica Devčić, Daša Poredoš Lavor

Učilište Magistra, Zagreb

Jedno od temeljnih načela integracije migranata, sadržano u načelima Vijeća Europe je zapošljavanje kao ključan dio integracijskog procesa koje ima središnje mjesto u doprinosu imigranata društвima primitka. Uključivanje, odnosno faktori koji utjeчу na bolju integraciju migranata na tržište rada bit će tema ovog izlaganja, no bit će prikazan i širi aspekt koncepta integracije te razni modeli integracijskih politika kako ih vide sociološki autori i autori javnih politika u imigrantskim zemljama. Bit će prikazani pozitivni i negativni primjeri iz svakodnevnog života te osobni uvid i očekivanja s naglaskom na zapošljavanje prema iskustvima rada s osobama pod međunarodnom zaštitom, kao i sličnosti i različitosti poimanja poslovnog života u matičnim zemljama migranata i Republici Hrvatskoj. Integracija na tržište rada, uz prava iz radnih odnosa, uključuje i pristup posredovanju pri zapošljavanju, Mjerama aktivne politike zapošljavanja, profesionalnoj orientaciji kao i pravima za vrijeme nezaposlenosti. Bit će prezentirana zakonska osnova integracije na tržište rada, vrste intervencija s naglaskom na potpore u kojima se osobe pod međunarodnom zaštitom pojavljuju kao ciljana skupina te izazovi i praksa u zapošljavanju u Republici Hrvatskoj (niža razina aktivnosti i društvene participacije osoba pod međunarodnom zaštitom u kreiranju politika zapošljavanja, neprovođenje programa obrazovanja zajamčenih zakonskom regulativom te nedovoljna uključenost osoba pod međunarodnom zaštitom ženskog spola u aktivno traženje posla). Usporedit će se sustav poticanja zapošljavanja s drugim primjerima u nekima od zemalja Europske unije te pokušati naglasiti prednosti i različitosti integracije na tržište rada. Tema koja će biti obrađena je i obrazovna struktura osoba pod međunarodnom zaštitom koja nije usklađena sa zahtjevima hrvatskog tržišta rada, a dodatni problem predstavlja i neučinkovit sustav priznavanja inozemnih kvalifikacija pa će se pokušati ponuditi učinkovitija i jednostavnija rješenja u svrhu lakšeg zapošljavanja.

KLJUČNE RIJEČI: zapošljavanje, integracija, MAPZ, azilanti, inozemne kvalifikacije

MIGRATION AS A DRIVING FORCE OF URBAN SHRINKAGE IN BANAT – CASE STUDY: THE CITY OF ZRENJANIN

Danica Đurkin

University of Belgrade, Faculty of Geography, Belgrade

During the second half of the 20th century, Serbian urban areas were characterized by a significant spatial-demographical transformation due to the process of urbanization and migration flows from rural to urban areas. However, with an existence of regional differences, cities show various patterns of demographic development. Process of urban shrinkage in Banat has its roots since the 1970s and 1980s, but the most intensive urban shrinkage the majority of Banat cities experienced at the beginning of the 21st century. Various factors such as demographic, economic, social etc. have led to such negative urban changes, and the migration flows are among the others. According to the demographic trajectory typology of Serbian urban settlements, 3 types of shrinking cities in Banat have been detected – continuous shrinkage, recent shrinkage, and episodic shrinkage cities. One of the representative city is Zrenjanin, although the regional centre of Banat it hasn't been immune to these processes and it is continuously shrinking type of shrinking cities. The aim of this paper is to determine whether and how did the migration component influence the urban shrinkage of Zrenjanin, which will be conducted based on the statistical data of the intensity of migration flows and population migration decisions data from the field work. The results of the paper are of great importance for further studies towards examination of driving demographic factors of this phenomenon.

KEY WORDS: urban shrinkage, migration, Banat, Zrenjanin

DRUŠTVENA DISTANCA STUDENATA PRAVA PREMA MIGRANTIMA U HRVATSKOJ

Margareta Gregurović¹, Marko Mrakovčić²

¹*Institut za migracije i narodnosti, Zagreb*

²*Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet, Rijeka*

Pojačane migracije tijekom posljednjih desetljeća te učinci europske „izbjegličke krize“ iz 2015. i 2016. zabilježeni su u promjenama stavova javnosti prema različitim vrstama migranata. Jedna od skupina čiji su stavovi od izraženije važnosti jesu studenti prava za koje se prepostavlja da će se u svom budućem radu možda susretati s problematikom migracija te s ostvarivanjem posebnih prava zajamčenih „klasičnim“ imigrantima ali i ranjivim skupinama migranata: izbjeglicama i tražiteljima azila. U ovome se radu dolaze rezultati anketnog istraživanja provedenog sredinom 2019. na studentima 1. i 4. godine prava na četiri pravna fakulteta u Hrvatskoj: u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku ($N = 667$). Cilj je rada utvrditi koji su stupanj bliskosti (na Bogardusovoj skali društvene distance) studenti prava spremni ostvariti s nekoliko različitih kategorija migranata grupiranim u skupine sukladno povjesnoj i geografskoj distribuciji. Uz to, analizira se i odnos prema tražiteljima azila, azilantima/izbjeglicama i Romima. Rezultati pokazuju da su studenti prava spremni na najbliskiji (priateljski) odnos s doseljenicima iz Sjeverne Amerike (SAD-a i Kanade) i iz zapadnoeuropejskih zemalja. Nešto su manje u prosjeku naklonjeni doseljenicima iz zemalja bivše Jugoslavije te su s njima spremni na susjedske odnose – isto kao i s doseljenicima iz Afrike te sa nedefiniranim „stranim radnicima“. Kao suradnike na poslu spremni su u prosjeku prihvatići pripadnike svih preostalih analiziranih skupina, pri čemu najveću prosječnu distancu izražavaju prema tražiteljima azila. Podjednako bliski odnos procjenjuju prema azilantima/izbjeglicama i Romima. Analizirane razlike u ovim stavovima pokazuju da studenti prava iz sveučilišta u Zagrebu i Rijeci iskazuju u prosjeku manju društvenu distancu prema svim analiziranim skupinama od studenata prava iz Osijeka i Splita. Dodatnim analizama razmatraju se učinci različitih sociodemografskih karakteristika, kontekstualnih indikatore te vrijednosnih orijentacija na iskazanu društvenu distancu pri čemu rezultati pokazuju da najsnažniji učinak na društvenu distancu prema svim skupinama migranata ima nacionalizam.

KLJUČNE RIJEČI: migranti, azilanti, društvena distanca, studenti prava, Hrvatska

RADNE MIGRACIJE NA RUBU EUROPE – DOLAZAK STRANIH RADNIKA U HRVATSKU

**Snježana Gregurović, Margareta Gregurović, Simona
Kuti, Sanja Klempić Bogadi, Sonja Podgorelec**

Institut za migracije i narodnosti, Zagreb

Migracijski procesi u Republici Hrvatskoj zadnja dva desetljeća diversificiraju se i jačaju, a to se osim povećanog iseljavanja hrvatskog stanovništva tiče i sve većeg useljavanja stranaca u RH. Upravljanje migracijama složen je zadatak, a posebno se kada je o državama riječ, važnim čini područje imigracijske politike i kontrole useljavanja stranaca. U radu se daje prikaz useljavanja stranih radnika u RH u zadnja dva desetljeća uzimajući u obzir dva aspekta toga procesa. Jedan se odnosi na obilježja migracijskog (useljeničkog) kontingenta, a drugi na strukturalna obilježja Hrvatske kao zemlje primitka migranta. Nastojeći sveobuhvatno pristupiti istraživanju povećanog useljavanja, polazi se od teorijskih pristupa koji ističu važnost strukturnih čimbenika i strukturalnih promjena posebice u društvima primitka. U tu svrhu razmatraju se „vanjski“ i „unutarnji“ čimbenici koji bi mogli biti odgovorni za povećano useljavanje stranih radnika. Od „vanjskih“ čimbenika pokazalo se da su pridruživanje Hrvatske EU, negativni ekonomski trendovi u zemljama „na rubu Europe“, siromaštvo i višak radne snage u dalekoistočnim zemljama glavni „okidači“ za povećano useljavanje u RH, dok su to od „unutarnjih“ čimbenika negativni demografski trendovi i nedostatak radne snage, povećane potrebe za zapošljavanjem u pojedinim gospodarskim djelatnostima, sustav socijalne skrbi (struktura naknada) i dr. Kritičkim osvrtom na dokumente koji se tiču zapošljavanja stranih radnika u RH te analizom migracijske statistike želi se odgovoriti na pitanje postoji li u RH određena hijerarhizacija i pristranost pri zapošljavanju migranata i zbog čega u Hrvatskoj kao rubnoj zemlji Europske unije takav pristup nije održiv.

KLJUČNE RIJEČI: radne migracije, useljavanje, strani radnici, Hrvatska, EU

HRVATSKI ISELJENICI U EUROPI: SUVREMENI OBRASCI DRUŠTVENE I GOSPODARSKE POVEZANOSTI S HRVATSKOM

Josip Ježovita, Mateja Plenković, Matea Škomrlj

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

Iseljavanje Hrvata povijesni je trend koji se zbog brojnih socioekonomskih, političkih i drugih čimbenika neprekidno nastavlja u sadašnjosti. Suvremene migracijske valove uglavnom karakterizira iseljavanje mlađeg stanovništva potaknutog ekonomskim, političkim i psihološkim motivima, a najveći broj iseljenika bira Njemačku, Irsku, Austriju, Švicarsku i Švedsku kao zemlje destinacije. S obzirom na brojnost hrvatskih iseljenika i na nepovoljnu demografsku sliku Hrvatske, važno je razmotriti ulogu izvandomovinske Hrvatske u kontekstu gospodarske i demografske revitalizacije. Hrvatski iseljenici svojim djelovanjem u inozemstvu nositelji su hrvatskog identiteta u globalnom kontekstu, što je važan aspekt poboljšanja gospodarske suradnje između Hrvatske i dijaspore. Mogućnosti i potencijali iseljenika za ulaganjem u Hrvatsku ključni su aspekt nacionalnog i strateškog interesa Hrvatske. Kako bi se aspiracije iseljenih Hrvata za ulaganjem realizirale, potrebno je poticati umrežavanje uspješnih Hrvata u domovini i izvan domovine. Hrvatski iseljenici u Europi imaju priliku sudjelovati u brojnim iseljeničkim zajednicama i projektima vezanim uz Hrvatsku, a time se bolje integrirati sa svojom domovinom na društvenoj i gospodarskoj razini. Društvena razina obuhvaća njihovo aktivno članstvo u hrvatskim udrugama, zajednicama, klubovima ili institucijama koje djeluju zemljama iseljenja, a gospodarska razina podrazumijeva sudjelovanje u realizaciji projekata povezanih s ostvarivanjem konkretnog napretka u Hrvatskoj. U okviru znanstveno-stručnog projekta naziva „*zaJEDNO srce, jedna duša, jedna HRVATSKA*“ (financiranog iz Europskog socijalnog fonda) tijekom 2021. i 2022. godine proveden je niz kvantitativnih i kvalitativnih istraživanja na temu hrvatskog iseljeništva kao pokretača razvoja u Hrvatskoj. U ovome radu bit će prikazani podaci koji omogućuju odgovore na nekoliko ciljeva: provjeru učestalosti i razloga sudjelovanja hrvatskih iseljenika u različitim hrvatskim iseljeničkim udrugama, zajednicama, klubovima i institucijama; načine sudjelovanja hrvatskih iseljenika u različitim hrvatskim iseljeničkim udrugama, zajednicama, klubovima i institucijama; učestalost sudjelovanja hrvatskih iseljenika u projektima povezanim s ostvarivanjem napretka u Hrvatskoj, te interes hrvatskih iseljenika za osobno ulaganje u razvoj Hrvatske.

KLJUČNE RIJEČI: hrvatski iseljenici, društvena povezanost, gospodarska povezanost, ulaganja, iseljeničke zajednice

MIGRATION BETWEEN THE AREA OF CONTEMPORARY SLOVENIA AND CROATIA IN HISTORICAL PERSPECTIVE

Damir Josipovič

Institute for Ethnic Studies, Ljubljana

While contemporary migrations between the areas of today's Slovenia and Croatia are well studied, there is a lack of synthesised studies of migrations in that area in earlier periods before the development of modern statistics, which would shed light on the issue of mutual interpenetration and demarcation of the present-day Croatian and Slovenian ethnic corpus. While there is a rather broad consensus about the time of the Slavonisation of that area, which dates to the 6th century, the first discrepancy arose about the settlement of groups called "Slovenes" and "Croats" respectively. The first migrations, i.e. the first Slavonisation of the wider area of today's Croatia and Slovenia (the so-called Alpine-Adriatic-Pannonian area) under the synonym "Slavs" appear under the general ethnonym "Slovenes" in the 6th century, groups under the specific ethnonym "Croats" are mentioned only in the 7th century. From an historical point of view, the interpenetration of Slovene-Croatian Slavic cultural groups was not the subject of wider research, but mostly remained in the field of medievalists and classical historiographers. From the political-geographical or historical-geographical aspect, we hardly have an explicit synthesis about the population from the period between the 10th and 14th centuries. Only around and after the 15th century, with the Ottoman invasion, incursions and conquests, the new historiographic material appeared which for the first time makes it possible to quantify emigration and immigration within, conditionally speaking, the wider Slovenian-Croatian space. The article aims at addressing those questions in migration analysis which contributed to affirmation and reaffirmation of the ethnic boundary between the two modern nations of Slovenes and Croats. It argues that though both contemporary nations mutually exchanged significant portions of the nations' corpuses the memory on specific migration legacy waned and was replaced by the newly created, invented, and rearranged narratives aimed at supporting the notion of an historical ethnic division which purportedly existed already by the time of Slavic settlement.

KEY WORDS: historical migrations, Slovenes, Croats, ethnic boundary, Slovene-Croatian boundary

„BIJEDNICI“. O IZBJEGLICAMA NA HRVATSKOM PODRUČJU TIJEKOM DRUGOGA SVJETSKOG RATA

Marica Karakaš Obradov

Hrvatski institut za povijest, Zagreb

Najbrojnije skupine izbjeglica na hrvatskom području tijekom Drugoga svjetskog rata bile su iz Bosne i Hercegovine te iz Like i iz Dalmacije. Ponaviše su njihova odredišta bila Slavonija i Srijem, područja koja su mogla prehraniti svoje stanovništva te proizvesti i viškove hrane. Izbjeglice su dolazile organizirano s područja zahvaćenih oružanim borbama, ali je bilo i onih koji su stizali samoinicijativno, u potrazi za hranom i, uvjetno rečeno, mirom. Većina ih je dolazila slabo odjevena i obuvena, te neuhranjena i lošeg zdravstvenog stanja. Planovi o izbjeglicama kao radnoj snazi za poljoprivredne radove, posebice sjetvu i vršidbu žitarica, samo su se dijelom mogli ostvariti jer su djeca i starci bili najbrojnije izbjeglice. Jedan od većih izbjegličkih valova činio je i dio prisilno iseljenog stanovništva s Kozare koje su vlasti djelom naseljavale u sela s pravoslavnim stanovništvom. Za izbjeglo muslimansko stanovništvo koje je dolazilo iz brdskih bosanskih područja i teško se privikavalo na ravnicu, osobito močvarna područja, problema je predstavljala i prehrana u kojoj je prevladava svinjetina. Dolazak velikog broja izbjeglica u kratkom razdoblju bio je veliki izazov za lokalne vlasti zbog nedostatka prikladnog smještaja, a problemi su pratili i opskrbu hranom, odjećom i obućom. Zdravstvena briga također je bila iznimno važna jer su izbjeglice bolovale od zaraznih bolesti. Zbog ušljivosti tifus pjegavac bio je velika prijetnja, a obolijevali su i od trbušnog tifusa, dizenterije i svraba. Kada su prilike dopuštale, izbjeglice su još tijekom rata vraćane u „stari kraj“ gdje su zatekli razrušene kuće i zapuštena polja, a stoka koju su posjedovali više im nije bila na raspolaganju. Kraj rata na području Slavonije dočekao je veliki broj izbjeglica, a dio ih se, većinom oni koji su bili s hrvatskog područja, mogao do kraja 1945. vratiti u zavičaja. Znatan broj izbjeglica iz Bosne zadržao se u Slavoniji do proljeća 1946. godine dok se nisu stvorili uvjeti za njihov povratak.

KLJUČNE RIJEČI: Drugi svjetski rat, izbjeglice, Slavonija i Srijem, prehrana, bolesti

REPREZENTACIJE MIGRACIJA U HRVATSKIM MEDIJIMA: TEMATSKE KATEGORIJE I KONSTRUIRANJE RAZLIKA

Kruno Kardov, Helena Popović, Drago Župarić-Illić

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb

U radu se prezentiraju rezultati istraživanja reprezentacija migranata u hrvatskim medijima tijekom 2018. i 2019. godine, s posebnim fokusom na reprezentacije izbjeglica. Analizirano je ukupno 3044 medijskih članaka iz 9 nacionalnih medija, 2 regionalna te 12 lokalnih medija koji dosegom publike pokrivaju lokalne zajednice u kojima su programom preseljenja smještane izbjeglice. Rezultati kvalitativne analize sadržaja pokazuju da se u ovom razdoblju o migrantima primarno izvještavalo unutar teme sigurnosti i politike, nakon čega slijede teme međunarodnih odnosa, migrantske rute, integracije te druge manje zastupljene teme (mediji i društvene mreže, pravosuđe, humanitarne aktivnosti, ostalo). Općenito govoreći u ovom razdoblju izvještavanje je obilježeno s dva paralelna procesa: s jedne strane izražena je tema sigurnosti u vezi migracijskih i azilnih fenomena i procesa s obzirom na europske i nacionalne politike koje naglašavaju prioritet zaštite granica i teritorija, te s druge strane tema integracije isključivo onog dijela izbjeglica koji su obuhvaćeni programima preseljenja i u kasnijoj fazi integracijskim politikama. Kako naša analiza pokazuje, na taj način se medijski konstruiraju „migranti“ kao neželjeni, lažni i ugrožavajući, nasuprot „izbjeglicama“ koje se konstruira kao „vjerodostojne žrtve“ kojima je potrebno osigurati dom i sigurnost. Medijske reprezentacije su u tom smislu sukladne strateškim orientacijama nacionalne migracijske politike na rubu Schengena jer se u medijima konstruiraju stare/nove distinkcije koje odražavaju nastojanja istovremenog zaustavljanja neželjenih migracija na granicama nasuprot kontroliranog prihvata i integracije poželjnih profila izbjeglica. Riječ je o diskurzivnoj proizvodnji razlika koja čini konstantu u službenom državnom diskursu i ujedno temeljni ključ za razumijevanje medijskih reprezentacija migrantskih pitanja u promatranom razdoblju.

KLJUČNE RIJEČI: mediji, migranti, izbjeglice, zaštita granica, integracija

SOCIO-PSIHOLOŠKA INTEGRACIJA IZBJEGLICA I ZAJEDNICA PRIMATELJA: USPOREDBA MEĐUGRUPNIH ODNOSA U HRVATSKOJ, ŠVEDSKOJ, NJEMAČKOJ I JORDANU

Jana Kiralj, Dean Ajduković

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb

Socio-psihološka dimenzija integracije odnosi se na međugrupne odnose između izbjeglica i članova zajednica primatelja, odnosno, na načine na koji članovi dvaju grupa razmišljaju, osjećaju se i ponašaju jedni prema drugima. Međugrupni odnosi iskazuju se kroz međugrupne stavove, međugrupni kontakt, povezanosti socijalnih mreža, doživljaje međugrupne prijetnje i druge pokazatelje veza između zajednica. Projekt *FOCUS* istražio je socio-psihološku dimenziju integracije na gotovo 5000 izbjeglica iz Sirije i primatelja u četiri zemlje s različitom makroekonomskom situacijom, iskustvima i politikama integracije, proporcijom izbjeglica i migranata te kulturnom heterogenošću domaćeg stanovništva. Cilj istraživanja bio je otkriti razlike u obrascima međugrupnih odnosa između izbjeglica iz Sirije i članova zajednica primatelja u četiri zemlje i interpretirati ih imajući u vidu kontekstualne specifičnosti. Nalazi pokazuju da postoje jasne razlike u doživljavanju druge grupe između izbjeglica i primatelja u sve četiri zemlje. Dok su izbjeglice u sve četiri zemlje pokazale pozitivne stavove prema primateljima, primatelji su zauzeli neutralan stav u Hrvatskoj i Jordanu te relativno pozitivan stav u Njemačkoj i Švedskoj. Uz to, primatelji u Hrvatskoj, Švedskoj i Njemačkoj su procjenili da izbjeglice nisu u velikoj mjeri dio zajednica u kojima žive, iako su se one tako osjećale, uz obratan trend u Jordanu. Primatelji su također u različitoj mjeri doživjeli izbjeglice prijetnjom s obzirom na zemlju u kojoj žive, a primatelji u Hrvatskoj su pokazali najviše razine doživljaja prijetnje vlastitoj kulturi, uz Jordan, najviše razine prijetnje ekonomskim resursima i tjelesnom integritetu. Međugrupni kontakt je rijedak i u zemljama u kojima je broj izbjeglica velik, a kad je prisutan, obje grupe ga ocjenjuju relativno pozitivnim. Autori će ove rezultate interpretirati u vidu socio-ekonomskih i socio-psiholoških obilježja zemalja u kojima je istraživanje provedeno uz posebni nagon na osobitosti Hrvatske.

KLJUČNE RIJEČI: izbjeglice, integracija, doživljaj prijetnje, stavovi, kontakt

METODOLOŠKA PITANJA POPISNE ETNOSTATISTIČKE EVIDENCIJE U SVETLU SAVREMENIH IMIGRACIONIH TREDOVA U SRBIJI

Aleksandar Knežević

Univerzitet u Beogradu, Geografski fakultet, Beograd

Prema važećim metodološkim rešenjima popisa stanovništva Republike Srbije predviđeno je i popisivanje stalno naseljenih stranaca, stranaca kojima je odobren privremeni boravak, tražilaca azila, migranata bez utvrđenog statusa i ostalih. Zvanična etnostatistička nomenklatura u Srbiji iz 2011. godine prepoznaje ukupno 45 modaliteta nacionalne pripadnosti, regionalno opredeljene, kao i grupnu kategoriju „ostalih nacionalnosti“. Vođenje etnostatističke evidencije je jedno od najosetljivijih političkih pitanja na koje direktno utiče tzv. „ustavni nacionalizam“ jer najviši pravni akt Republike Srbije već u prvom članu konstruiše većinu (srpski narod) i manjine (ostale građane koji žive u Republici Srbiji). Prateći takvu ustavnu formulaciju zvanična etnostatistika se vodi principom subjektivnog kriterijuma nacionalne identifikacije. To znači da dobijeni podaci predstavljaju kvantifikaciju izjašnjavanja stanovništva prema identitetskom konceptu etničke, naspram građanske/državne pripadnosti stanovništva kakva je prisutna u državama kao što su Francuska, Belgija, Kanada ili SAD. Međutim, iako je metodologija zvanične etnostatistike u Srbiji usmerena pre svega na dobijanje podataka o tzv. „etničkoj nacionalnosti“, u satističkim nomenkulturama po nacionalnoj pripadnosti možemo pronaći i modalitete kao što su Belgijanci, Francuzi, Danci, Švedani, Italijani, Švajcarci, Finci, Norvežani ili Kinezi, a za koje se nacionalna identifikacija uglavnom utvrđuje prema državnom, a ne etničkom kriterijumu. To znači da se u istoj grupi nalaze podaci o etničkoj pripadnosti stanovništva na osnovu dva različita teorijska shvatanja etničkog identiteta što sugeriše oprez pri etnodemografskim analizama, posebno zato što se obeležje „državljanstva“ u popisu stanovništva Srbije tretira kao pravna, a ne etnička kategorija. Prateći intenzivne migracione trendove u poslednjem međupopisnom periodu realno je očekivati da će prema usvojenim kritrijumima stalnog stanovništva u Republici Srbiji biti popisan i određeni broj imigrantskog stanovništva koje dolazi iz aktivnih geopolitičkih žarišta. Zato će u fokusu ovog rada biti razmoretni oni metodološki pristupi etnostatistikoj evidenciji koji bi preciznije iskazivali rezultate etnodemografskih istraživanja, posebno stanovništva onih država koje su zahvaćene etnički i verski motivisanim sukobima.

KLJUČNE REČI: popisna statistika, etnička obeležja, imigranti, Republika Srbija

UTICAJ PANDEMIJE COVID-19 NA UNUTRAŠNJA PRESELJAVANJA U SRBIJI

Vlasta Kokotović Kanazir, Marija Drobnjaković, Milena Panić

Srpska akademija nauka i umetnosti, Geografski institut „Jovan Cvijić“, Beograd

Pandemija COVID-19 imala je snažan uticaj na društvo u celini. Sa pojavom pandemije u Srbiji su uvedene određene mere poput kućne izolacije, ograničenja kretanja (uvodećem policijskog časa) i zatvaranja granica. Navedene mere su u mnogome uticale na smanjeno kretanje stanovništva kako prema drugim zemljama tako i unutar zemlje. U efektima pandemije na unutrašnje migracije još uvek je rano govoriti uprkos tome što podaci ukazuju da je došlo do smanjenog intenziteta kretanja stanovništva. Prema podacima zvanične statistike Republike Srbije udeo odseljenih lica 2020. godine smanjen je za 4%, približno smanjenje zabeleženo je i kod lica koja su se doselila. Odlazak stanovništva iz gradskih sredina u ruralna područja je tema koja se često pominjala u javnom mnenju i medijima tokom trajanja pandemije. Za ovu pojavu ne postoje relevantni statistički podaci jer je reč o licima koja „de facto“ nisu menjala svoje prebivalište već su se tokom trajanja „lockdown-a“ premeštali u ruralne sredine. Istraživanje je fokusirano na dinamiku broja lica koja su menjala prebivalište u periodu 2019–2020. godine i na njihovu prostornu distribuciju ali i određene osnovne demografske karakteristike (starost i pol). Pored zvaničnih statističkih podataka u istraživanje su uključeni i drugi relevantni izvori poput nezavisnih istraživanja, medijskih članaka, naučnih radova sa ciljem što potpunijih informacija o kretanju stanovništva unutar zemlje tokom trajanja COVID-19 pandemije.

KLJUČNE REČI: migracije, pandemija, COVID-19, stanovništvo, Srbija

EURODAC, BIOMETRIJA I ALGORITMI: UTJECAJ TEHNOLOGIJE NA LJUDSKA PRAVA MIGRANATA

Matija Kontak

Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet, Zagreb

Postoji prirodni sukob interesa između potrebe države da štiti svoje granice te dužnosti države da poštuje ljudsko pravo na azil. Moderne tehnologije su u središtu tog sukoba. Tehnologija omogućava efikasniji nadzor granica, primjerice pomoću dronova. Nove metode registracija ljudi obećavaju bržu identifikaciju i veću sigurnost teritorija korištenjem algoritama, umjetne inteligencije i strojnog učenja. Međutim, one istovremeno predstavljaju velike izazove za poštivanje ljudskih prava migranata. Ovaj će se rad baviti pitanjima kako očuvati ljudska prava u novim okolnostima primjene modernih tehnologija u migracijama i azilu. Posebno će se istraživati baza podataka otiska prstiju tražitelja azila, Eurodac. Eurodac je iznimno značajan jer je obveza svake države članice Europske unije registrirati migrante. Istovremeno, zbog pravila europskog sustava azila, ona država u kojoj je tražitelj azila prvotno registriran je odgovorna za provođenje postupka azila, što stvara tenzije između graničnih država EU-a i ostalih država. U sklopu sustavne reforme područja azila u EU, Eurodac će postati biometrijska baza podataka – sadržavat će skenove lica. Također se predlaže smanjenje dobne granice za registraciju migranata s 14 na 6 godina. Otvaraju se pravno-tehnička pitanja o pouzdanosti tehnologija očitanja lica za tako malu djecu čija se fizionomija mijenja. Nadalje, poznato je da biometrijski algoritmi temeljeni na strojnom učenju imaju poteškoće s prepoznavanjem lica žena i određenih etničkih manjina, jer se algoritmi pretežno ‘uče’ na muškim, bijelim licima. Ovaj problem predstavlja mogućnost diskriminacije te povrede drugih temeljnih prava. U radu će se također istraživati izazovi zbog promjena u funkcioniranju i uvođenja drugih baza podataka: baze podataka schengenskih putnika ili imatelja viza (SIS i VIS), te nove bazu ETIAS koja predviđa korištenje algoritama za procjenu rizičnosti putnika. Omogućena je i značajna interoperabilnost svih tih baza podataka, tako da će određena javna tijela moći istovremeno pretražiti podatke o osobi po mnogim osnovama.

KLJUČNE RIJEČI: azil, Eurodac, biometrija, ljudska prava

COVID-19 AS AN INCENTIVE FOR THE DIGITALISATION OF THE ASYLUM PROCEDURE IN EU

Ana Kršinić

University of Zagreb, Faculty of Law, Zagreb

The outbreak of the COVID-19 pandemic was seen as a significant blow for the already fragile asylum procedure in the EU. Asylum seekers were not able to seek protection in certain Member States such as Hungary because of the closed border policies. Moreover, the situation in reception centres and the lack of availability of healthcare has shown the weaknesses in the asylum procedures in the EU. However, the pandemic made the Member States aware of the necessity to still try and continue on with the procedures in a way that it was not done before – by digitising the asylum procedure; the introduction of video calls as a way of conducting interviews being one of the examples. As the pandemic was somewhat put under control in most of the EU, the question stays – did the Member States continue with the usage of such modern technologies and did such practices in some way improve the quality, availability and/or the efficiency of asylum procedures. The presentation of this phenomenon will be twofold; Firstly, there will be an overview of the practices that have been adopted by different member states and if such practices have been upheld after the normalisation of the pandemic situation. Secondly, there will be an analysis of whether the use of such technologies have a largely positive or negative impact on the asylum procedure regarding the quality, availability and efficiency

KEY WORDS: asylum procedure, COVID-19, digitalisation, access to asylum

FANTAZMA / MIT O POVRATKU I KONSTRUKCIJA „ISELJENIŠTVA“ U HRVATSKOM JAVNOM I POLITIČKOM PROSTORU

Viktorija Kudra Beroš, Sanja Klempić Bogadi

Institut za migracije i narodnosti, Zagreb

Duga povijest iseljavanja stanovništva Hrvatsku je obilježila kao emigracijsku zemlju. Iako se problematika migracija najčešće razmatra u kontekstu zemalja useljavanja jer, kako ističu de Haas, Castles i Miller (2020), bitno utječe na političke, društvene i kulturne promjene, od '90-ih godina prošloga stoljeća sve više raste interes emigracijskih zemalja za njihovo iseljeništvo kao poluge ekonomskog razvoja „domovine“ posebno u globalnom kontekstu te kao demografskog potencijala u okviru populacijske politike. Pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji, intenziviralo se iseljavanje radno aktivnog stanovništva u „potrazi za boljim životom“, te je istovremeno to postala bitna tema medijskog i političkog prostora. Narativi o „demografskom slomu“, o potrebi povezivanja „iseljene i domovinske Hrvatske u demografskom političkom i ekonomskom oporavku Hrvatske“, o „povratku iseljenika“, o „iseljeništvu kao čuvaru identiteta i tradicije“, o „ljubavi iseljenika prema domovini“ te „snu o povratku i domovini“, i njihovim afektivnim učincima, posebno nakon *Popisa stanovništva 2021.*, ispunili su javni prostor istovremeno „prikrivajući“ nedostatak migracijske i populacijske politike. U tom kontekstu ovaj rad propituje strukturiranje „mita o povratku i domovini“ u hrvatskom javnom i političkom prostoru kao ideološke fantazme koja strukturira realnost i antagonizme u imaginiranju budućnosti, ne iz perspektive dijaspore/iseljeništva, već i iz perspektive „domovine“. Kroz iščitavanje dokumenata (*Zakon o državljanstvu, Strategija o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan RH i dr.*) koji u fokusu imaju i iseljeništvo analizira se konstrukcija iseljeništva kao objekta interesa i politika koje su usko povezane i s politikom identiteta te međuodnos političkog i znanstvenog diskursa.

KLJUČNE RIJEČI: „mit o povratku“, ideološka fantazma, migracijska politika, hrvatsko iseljeništvo, politika identiteta

HOW IS SLOVENIA DEALING WITH MIGRATION, INTEGRATION AND ASYLUM POLICIES?

Maja Ladić, Iza Thaler, Veronika Bajt

Peace Institute, Ljubljana

While EU has a crucial role in designing and coordinating policies on migration, the implementation of integration lies with each Member State. The most recent strategy by the EU for the 2021–2027 period aims to tackle various deficiencies by fostering a two-way integration and diversity through the “inclusion for all” and other key principles, particularly in the areas of education, employment, health, and housing. However, what we observe in practice is far from these promising words on paper. The understandings and practices of integration do not only differ in each host society and policy framework, but they also depend on who is to “be integrated”. Latest developments in the context of the war in Ukraine have shown on one side that a lot is possible if there is a political will, and on the other side that EU attitude towards migration, integration and asylum can be described as hypocritical and that of double standards. Moreover, shifts in policies and de facto opportunities for integration do not take place in a vacuum, but are influenced by dominant political discourses and media representations that can associate migratory groups with either positive attributions or, in turn, they may discursively frame immigrants and foreigners as a threat or burden to the society. Drawing on empirical data gathered in 2020–2022 through interviews with refugees, migrants, NGOs and other relevant actors, we were particularly interested in the state’s top-down perspective of integration through language acquisition and cultural adaptation of refugees. Our conclusion corroborates already existing research, which shows how refugees and migrants in general overwhelmingly adapt to their host societies and invest their energies, resources, and time in the process of integration. The same could not be said for Slovenia as the host society that, time and time again, reveals itself as a nationalising machine that lacks understanding of integration as a two-way process requiring an adaptation also from the local population and factual institutional inclusivity practices.

KEY WORDS: migration, integration, asylum, Slovenia, EU

IDENTIFIKOVANJE MIGRACIONIH NAMERA STUDENATA GEOGRAFIJE U SRBIJI I SEVERNOJ MAKEDONIJI

Milica Langović¹, Danica Šantić¹, Biljana Apostolovska
Toshevska², Mirjanka Madjevikj², Marija Ljakoska²

¹*Univerzitet u Beogradu, Geografski fakultet, Beograd*

²*Univerzitet „Sveti Kiril i Metodij“, Prirodno-matematički fakultet, Skopje*

Iseljavanje stanovništva, kao jedna od ključnih komponenti populacione dinamike, ima izrazit uticaj na demografski i socio-ekonomski razvoj prostora. Nepovoljni migracioni trendovi kakvim se suočavaju države Zapadnog Balkana jasan su pokazatelj da pitanje prostorne mobilnosti stanovništva mora biti sveobuhvatno razmatrano sa naučnog aspekta kako bi se adekvatno upravljalo samim emigracionim procesom. S obzirom na to da mlado stanovništvo čini bazični kontigent za sagledavanje budućeg održivog razvoja, identifikovanje namera mladih prema promeni mesta prebivališta može imati veliki značaj za različite prostorno-strateške aktivnosti sa ciljem realizacije poželjnih ishoda migracione politike. Osnovni cilj ovog rada je da utvrdi migracione planove studenata Geografskog fakulteta Univerzita u Beogradu i studenata Geografskog instituta Univerziteta svetog Ćirila i Metodija u Skoplju, sa posebnim akcentom na isticanje podsticajnih determinanti ostanka. Analiza je zasnovana na podacima dobijenim kvantitativnim (anketa) i kvalitativnim (fokus grupe) istraživačkim postupkom. Rezultati istraživanja su pokazali da najveći ideo studenata još uvek nije doneo konačnu odluku o iseljavanju, ali i da su faktori koji utiču na njihovu odluku da (ne) migriraju promenljivog karaktera. U skladu sa tim definisane su opšte mere migracione politike koje mogu biti primenjene u obe države, kao i specifične mera koje mogu biti sprovedene u svakoj od njih posebno. Operativnom implementacijom formulisanih preporuka uticalo bi se na promenu karaktera aktuelnih emigracionih obrazaca od lokalnog do državnog nivoa.

KLJUČNE REČI: determinante migracija, studenti, preporuke, Srbija, Severna Makedonija

POŽELJNI I NEPOŽELJNI DOSELJENICI: HABSBURŠKA POLITIKA NASELJAVANJA SLAVONIJE I SRIJEMA U 18. STOLJEĆU

Sanja Lazanin

Institut za migracije i narodnosti, Zagreb

Nakon protuosmanskih ratova krajem 17. i početkom 18. stoljeća Slavonija i Srijem, zajedno s dijelovima Ugarske, Bačkom, Banatom, Transilvanijom i drugim teritorijima, dolaze pod habsburšku vlast. Iz perspektive Habsburške Monarhije, temeljna pretpostavka političko-administrativnog organiziranja te stavljanja u vojnu i gospodarsku funkciju tih novostećenih krajeva bila je njihova demografska obnova. Drugim riječima, migracije i politika planskog naseljavanja bile su tijekom 18. i u prvoj polovini 19. stoljeća glavno sredstvo napućivanja istočnih i jugoistočnih krajeva Monarhije. Kao što je razvidno iz dostupne arhivske građe, državna je politika u određenim razdobljima davala prednost pojedinim skupinama doseljenika s obzirom na njihovo zanimanje, radnu sposobnost, podrijetlo, životnu dob te zdravstveno i imovinsko stanje. Tako se selektivnom pristupu bio je prilagođen i zakonski okvir kojim se tijekom 18. stoljeća regulirala migracijska politika i politika naseljavanja slabije naseljenih krajeva Monarhije, uključujući Slavoniju i Srijem. Cilj je izlaganja ustanova koje su bile najvažnije promjene tog zakonskog okvira tijekom 18. stoljeća i kako su se te promjene odražavale na provedbu naseljavanja u Slavoniji i Srijemu. Usporedbom zakona kojima je regulirano naseljavanje u 18. stoljeću s praksom naseljavanja o kojoj se može zaključiti na temelju različitih dopisa državnih tijela u kojima se obrazlažu razlozi naseljavanja, kriteriji pod kojima se naseljava novo stanovništvo kao i poželjnost određenih skupina doseljenika, pokazat će se kako je proces naseljavanja Slavonije i Srijema u 18. stoljeću bio uvjetovan državnom politikom, gospodarskom situacijom i useljeničkim potencijalom.

KLJUČNE RIJEČI: naseljavanje, zakonski okvir, doseljenici, Slavonija i Srijem, 18. stoljeće

ODSELJAVANJA I DOSELJAVANJA U SLOBODNI I KRALJEVSKI GRAD OSIJEK NA POČETKU 19. STOLJEĆA

Eldina Lovaš

Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje

Prvi neplemeniti popis Slobodnog i kraljevskog grada Osijeka iz 1814. godine prvorazredni je izvor za proučavanje migracijskih procesa na području grada na početku 19. stoljeća. Osim što sadržava podatke o mjestu porijekla stranaca koji su živjeli u gradu u vrijeme popisa lokalnoga stanovništva, čuva podatke i o mjestima boravka Osječana koji su u vrijeme konskripcije boravili izvan njega. S jedne strane, cilj izlaganja je da na temelju sačuvane arhivske grude prikaže u kolikoj je mjeri Osijek bio privlačan za strance, koje je stanovništvo gravitiralo prema njemu i s kojim su se ciljem stranci pojavili u gradu, a s druge pak strane prikazati koja su područja privlačila Osječane i s kojim su ciljem napuštali grad. U konačnici, cilj izlaganja je da osječke migracijske trendove usporedi s do sada istraženim migracijskim trendovima drugih slobodnih i kraljevskih grada, prvenstveno s prostora Ugarskog Kraljevstva.

KLJUČNE RIJEČI: migracije, popis stanovništva, Osijek, početak 19. stoljeća

MIGRACIJSKI OBRASCI U SJEVERNOJ DALMACIJI RANOGA NOVOG VIJEKA

Dubravka Mlinarić

Institut za migracije i narodnosti, Zagreb

Dugotrajne su ekonomске, demografske i ekološke devastacije, izazvane mletačko-osmanskim ratovima na sjevernodalmatinskom pograničju u ranom novom vijeku u znatnoj mjeri oblikovale njegov društveni i gospodarski razvoj. S obzirom da su okolnosti izazivale rast migracijskog potencijala, u radu će se ukratko predstaviti različiti obrasci prostornoga kretanja; od tipa, oblika i smjera migracija, do njihovog dosega, motiva i intenziteta. Izabrana arhivska građa različite provenijencije će u usporedbi s dostupnom sekundarnom literaturom poslužiti za interdisciplinarnu kvalitativnu analizu s ciljem rekonstrukcije temeljnih migracijskih pravaca. Djelom će se, ovisno o raspoloživim izvorima, procijeniti učestalost i intenzitet prostornog kretanja. S obzirom na složenost prostorne organizacije i specifičan pravni položaj Mletačke Dalmacije na gestrateško-politički i ekološki nestabilnom (krškom nizinskom) prostoru, u fokusu će biti cijeli spektar različitih modaliteta lokalnih i prekograničnih kretanja (bilo doseljavanja, doseljavanja ili povratničkih migracija) te njihov utjecaj na daljnje oblikovanje tog povijesnog prostora u ekohistorijskoj perspektivi. Primarni generator migracija bili su sami ratovi, ali i cijeli spektar različitih gospodarskih djelatnosti koje su iziskivale kretanje, bilo kroz strukovne zakonitosti i način života dionika određenih privrednih grana ili kroz doseljavanje obnašatelja raznih administrativnih ili vojnih poslova i službi odnosno pravno-posjedničkih namjesništava. Prevladavajuće obilježje je, uz značajno doseljavanje, bila kontinuirana demografska nestabilnost te stalna izmjena obradivača napuštenih posjeda. Premda je demografski deficit potaknuo intenzivnije imigracije na mletačku Novu i Najnoviju stećevinu, a doseljavanje se morlačkih stočara s osmanskog serhata čak poticalo povlasticama, ciljana kolonizacija često nije davala rezultata. Slika prostornog kretanja usložnjavala se lokalnim seljenjem pojedinaca, cijelih obitelji ili zajednica između susjednih sela (unutar granica Mletačke Dalmacije), ali i prekograničnim, iz sjeverne Italije. Izvori upućuju na zaključak da u inicijalnoj fazi doseljavanje nije imalo dominantan utjecaj na kratkoročne gospodarsko-društvene ili zdravstveno-melioracijske promjene u okolišu. Dugoročno je pak redistribucija polunomadskog vjersko-etnički drugačijeg demografskog konglomerata u ekonomsko-ekološkom, ali i u etnički-konfessionalnom smislu ostavila znatniji otisak u prostoru.

KLJUČNE RIJEČI: sjeverna Dalmacija, rani novi vijek, migracije, migracijski potencijal, gospodarstvo

CHANGING PATTERNS OF RECENT MIGRATION FLOWS BETWEEN THE WESTERN BALKANS AND THE EU

Vladimir Nikitović

Institute of Social Sciences, Belgrade

Net emigration is a strong demographic determinant of population dynamics in the region of the Western Balkans (WB). The highest share of their nationals residing abroad is found in the EU. However, calculating the reliable estimate of the region's net migration still represents a huge challenge for researchers and statisticians. Available estimates are typically based on incomplete and/or methodologically inconsistent data sources and are rarely in accordance with internationally accepted definitions on migration flows. Accordingly, we chose the alternative source of data – administrative statistics of residence permits by the Eurostat. It offers a good proxy for estimating changes in migration flows between WB and the EU, as it covers the major European destinations for WB migrants and has the least missing data comparing to other official statistics on migration. In addition, simple indicators based on this source (calculated as ratios between different types of residence permits) enable making inferences on the intrinsic changes in recent migration patterns across the region. The differences in reasons for migration between old and new EU destinations and the rising share of temporary over long-term (and eventually permanent) migration from WB are discussed in the framework of the concept 'New economics of labour migration'. Results suggest that the increasing demand for workers in Germany induced a new, typically short-term, and circular migration of workers from WB to the Eastern EU, especially since 2016 when Germany introduced the "Western Balkans regulation". Although 'brain drain' is not negligible in WB, some of the paper results suggest that the main concern of policy makers in this region regarding recent and expected migration outflows should be focused to reducing the huge wage gap between from their countries and main destinations when it comes to lower skilled occupations in high demand in the transport, construction, and health care sectors.

KEY WORDS: net emigration, residence permits, short-term migration, reasons for migration, Germany

SMJEROVI MAĐARSKIH MIGRACIJA U SLAVONIJU U 19. STOLJEĆU

Denis Njari

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Osijek

Osim Mađara koji su živjeli na području istočne Slavonije i Baranje praktički od doseljenja u Panonsku nizinu, krajem 9. i početkom 10. stoljeća, jedini značajniji val doseljenja Mađara na područje Slavonije bio je u 19. stoljeću. Prvi i manji val započeo je u prvoj polovici 19. stoljeća kada su vlastelinske obitelji osnovale nekoliko mađarskih kolonija, zbog vlastitih potreba za stručnom radnom snagom. Drugi i znatno ozbiljniji val bio je u posljednjoj trećini 19. stoljeća i trajao je do početka Prvoga svjetskog rata. U tome drugom valu ponajviše se radilo o samoinicijativnim doseljenjima Mađara u već postojeća hrvatska naselja na relativno širokom području od bjeleovarskoga kraja na zapadu do iločkoga na istoku Slavonije. Cilj je ovoga rada, prvenstveno na temelju mađarskih izvora, pokušati barem okvirno rekonstruirati glavna polazišna područja s kojih su se Mađari doseljavali na područje Slavonije.

KLJUČNE RIJEČI: Mađari, kolonizacija, Slavonija, 19. stoljeće, mađarska nacionalna manjina

EMIGRATION OF HIGHLY SKILLED PROFESSIONALS AND LOCAL DEVELOPMENT IN BOSNIA-HERZEGOVINA: DRIVERS AND IMPLICATION FOR THE REGIONAL DISPARITIES

Nermin Oruč

Centre for Development Evaluation and Social Science Research, Sarajevo

The paper investigates the reverse causality between highly skilled migration and local development. It combines several different datasets from nation-wide surveys available, local development indicators and qualitative information collected through interviews with both migrants and representatives from various institutions in Bosnia-Herzegovina, to provide evidence of the local development acting as one of the main drivers of emigration of highly skilled individuals, which subsequently causes further depletion of basic services and overall quality of life in already disadvantaged areas. The paper offers a set of policy recommendations to address the vicious circle of emigration and local development through measures aimed at reducing both regional inequalities and emigration pressures from less developed parts of the country.

KEY WORDS: highly skilled migration, local development, policy recommendations, regional inequalities, Bosnia-Herzegovina

SECURING THE SOUTHERN BORDER. THE MIGRATION POLICY OF HUNGARY REGARDING SOUTHEASTERN EUROPE

Árpád Párducz

Migration Research Institute, Budapest

Regarding the Southeast European region, the main goal of any Hungarian government was security. The breakup of Yugoslavia created an unprecedented problem for Hungary, the country had to deal with ongoing wars at its borders and it had to manage a huge influx of refugees as well. Thirty years later another security concern manifested itself in the region with the formation of the western Balkan route. Between January and August 2015 more than 400,000 people entered the country illegally. The Hungarian government managed to curb the number of migrants entering the country by constructing a border fence on the southern border and legally classifying Serbia as a safe third country. Seven years passed but the question of irregular migration is still one of the main policy questions in Hungary. My presentation would like to provide a better understanding of the Hungarian political and legal position regarding irregular migration.

KEY WORDS: Hungary, Serbia, Balkan route, border fence, migration crisis

MOŽE LI SE VJEROVATI STATISTIKAMA O MIGRACIJI? USPOREDBA HRVATSKE I ODABRANIH EUROPSKIH ZEMALJA

Dario Pavić

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb

Iseljavanje iz Republike Hrvatske u razdoblju nakon pristupanja Europskoj uniji u sredini je interesa istraživača i javnosti, no točan broj iseljenika teško je utvrditi pomoću statističkih podataka o odjavama prebivališta u Republici Hrvatskoj. U ovom radu analiziraju se metode prikupljanja podataka o migracijskim tokovima u Hrvatskoj i šest europskih zemalja (Austrija, Irska, Italija, Njemačka, Norveška i Švedska), s posebnom pažnjom prema rokovima propisanim za prijavu uobičajenog prebivališta u pojedinoj zemlji. Isto tako uspoređuju se i brojevi iseljenih iz Hrvatske prema podacima Državnog zavoda za statistiku s podacima o useljenicima iz Hrvatske u spomenute zemlje. Postoje razlike u popisivanju migrantskih događaja među zemljama, a napose u Hrvatskoj, gdje nije jasan rok odjave kod dugotrajnijih boravaka u inozemstvu. Isto tako, utvrđeno je da je u velikom broju slučajeva broj prijavljenih hrvatskih državljana veći od broja iseljenih prema hrvatskim podacima. Iseljenici često nemaju poticaja odjaviti se iz Hrvatske zbog straha od gubitka stečenih socijalnih prava i nesigurnosti u vezi s duljinom boravka u inozemstvu. Broj prijavljenih hrvatskih građana u europskim zemljama veći je i zbog kraćeg roka obvezne prijave i jačih poticaja da se to učini. Nužno je usklađivanje hrvatskog sustava vođenja statistika s europskim praksama i uvođenje obuhvatnog registra stanovništva Republike Hrvatske.

KLJUČNE RIJEČI: iseljavanje, registar stanovništva, uobičajeno prebivalište, Hrvatska, migracijski tok

ZAŠTO MLADI (NE)OSTAJU U HRVATSKOJ? – ISTRAŽIVANJE STAVOVA O KORISTIMA I TROŠKOVIMA ODLASKA I OSTANKA

Krešimir Peračković, Geran-Marko Miletić, Mateo Žanić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Polazeći od prethodnih spoznaja o predmigracijskim aspiracijama mladih, uvidjelo se da glavni fokus razmatranja uključuje dvije osnovne kategorije: koristi i troškove migracija. U ovom istraživanju primijenjen je prošireni i dopunjeni klasični Leejev *push-pull* model prema shemi D. Boguea koja sadrži faktore četverostrukе matrice mobilnosti s obzirom na troškove i koristi. Iz modela su se izdvojile četiri skupine čimbenika: troškovi migracije s jedne i ostanka s druge koji uključuju negativne aspekte bilo odlaska ili ostanka, dok koristi od migracije ili ostanka uključuju pak njihove pozitivne aspekte. Također, željelo se ispitati je li došlo do promjena u predmigracijskim aspiracijama u doba pandemije te postoje li i u čemu su razlike u odgovorima između onih koji planiraju otići i onih koji ne razmišljaju o odlasku. Temeljna pitanja su bila o planiranju njihova odlaska nakon završetka školovanja te gdje bi željeli provesti glavninu života; zatim o problemima koje imaju oni koji odlaze u inozemstvo, kao i o prednostima koje pak vide kao motive za odluku o preseljenju te na kraju i o motivima onih koji uopće ne razmišljaju o odlasku i preferiraju ostati u svom mjestu. Anketno istraživanje je provedeno krajem 2021. na stratificiranom probabilističkom uzorku od ukupno 552 učenika trećih i četvrtih razreda srednjih škola na području Vukovarsko-srijemske županije. Rezultati pokazuju da 31% mladih planira svakako iseliti, 57% razmišlja o tome dok samo 12% uopće ne razmišlja o odlasku. Najvažniji motivi za iseljavanje kod njih 96% su veća plaća te kod 84% teškoća pronalaženja adekvatnog zaposlenja nakon školovanja. Razlozi koji ih najviše odvraćaju od iseljavanja su gubitak dnevnih kontakata uživo sa najbližima (89%) i gubitak osjećaja sigurnosti (84%) te nedovoljno znanje estranog jezika (63%) i život u tuđini (58%).

KLJUČNE RIJEČI: vanjske migracije, predmigracijske aspiracije, migracije mladih, push-pull teorija migracija, Vukovarsko-srijemska županija

THE VICIOUS CIRCLE OF MIGRATION POLICY PLANNING IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Natalija Perišić, Dejan Pavlović

University of Belgrade, Faculty of Political Sciences, Belgrade

Is there an authentic strategic thinking and acting related to challenges brought by migrations in the Republic of Serbia? Formally speaking, there is a national migration management policy consisting of numerous strategic documents such as *Strategy of Migration Management*, *Strategy for Combating Illegal Migration*, and recent *Strategy for Economic Migration 2021–2027*. There is also a set of normative acts, laws, and bylaws, regulating rights and procedures of asylum seekers, role of the Commissariat for Refugees and Migration, readmission rules, and international cooperation on all these issues. Through a desktop review one can identify key actors and processes and get impression that EU accession process has high influence on developing of these processes. However, it seems that it is no more than pure formalism, ad hoc reaction to influences, both pressures and incentives, coming from the EU or the international organizations dealing with migration. In order to test and prove this research question we need to establish if there is any meaningful effort on behalf of the Government to evaluate its strategies and action plans on migration related issues. Seeing how the indicators had been set and evaluated and whether the lessons learnt were incorporated in planning of the new policy cycles will bring more light to the competence of the Republic of Serbia to manage migration flows.

KEY WORDS: migration, Serbia, migration policy

SOCIAL MEDIA AND MIGRATION - A FOCUS ON THE BALKAN ROUTE

Omar Sayfo

Migration Research Institute, Budapest

In spite of the increasing efforts by authorities and the assistance of tech companies to combat illegal activities online, social media has become a vivid platform for facilitating irregular migration. Facebook and TikTok are intensively used by traffickers offering services and fake documents, crooks fuelling false hopes of their victims, potential migrants gathering information, and those who are on their way planning their next steps. Based on semi-structured interviews conducted at the Serbian side of the Hungarian border with Arabic-speaking migrants, and content analysis of Arabic Facebook groups and TikTok accounts focusing on the Balkan region, this paper investigates the recent dynamics of such platforms and their practical role as marketplaces of information and services

KEY WORDS: Facebook, TikTok, illegal migration, Serbia, Hungary

JE LI KONTAKT DOVOLJAN? STAVOVI UČENIKA PREMA DJECI IZBJEGLICAMA

Nikolina Stanković¹, Antonija Vrdoljak¹, Dinka Čorkalo Biruški¹,
Margareta Jelić¹, Rachel Fasel², Fabrizio Butera²

¹*Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb*

²*University of Lausanne, Institute of Psychology, Lausanne*

Hrvatska je tek odnedavno od tranzitne zemlje postala odredište za manji broj izbjegličkih obitelji uglavnom iz Sirije i Iraka, a u njoj privremeni smještaj nalazi i sve više izbjegličkih obitelji iz Ukrajine. To otvara priliku za kontakt lokalnog stanovništva s osobama kojima je odobrena zaštita u Hrvatskoj, a upravo je međugrupni kontakt temelj integracije. Prema hipotezi kontakta pozitivan kontakt s pripadnicima druge grupe u okruženju koje odobrava i potiče takav kontakt može smanjiti predrasude prema drugoj grupi i povećati spremnost domicilnog stanovništva na prihvatanje izbjeglica. Primjer takvog konteksta je škola. Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati kako učenici u školama koje imaju makar i ograničeno iskustvo uključivanja djece izbjeglica i učenici u školama koje nemaju iskustvo integracije djece izbjeglica, vide izbjeglice. Specifično, ispitali smo stavove domicilnih učenika prema djeci izbjeglicama u osnovnim školama u Hrvatskoj te provjerili razlikuju li se s obzirom na iskustvo kontakta s djecom izbjeglicama. Očekivali smo da učenici koji imaju iskustvo kontakta s djecom izbjeglicama imaju pozitivnije stavove prema izbjeglicama od učenika koji pohađaju škole u kojima nema djece izbjeglica te se nisu imali prilike susresti s njima. Prema našim saznanjima, ovo je ujedno i prvo istraživanje kojim se ispituju stavovi osnovnoškolske djece prema djeci izbjeglicama u Hrvatskoj. U anketnom istraživanju su sudjelovali domicilni učenici od 2. do 8. razreda (620 djece koja imaju iskustvo kontakta i 1465 djece koja nisu imala iskustvo kontakta s djecom izbjeglicama u razredu) iz ukupno 24 škole iz Zagreba, Karlovca, Zadra i Siska. Upitnik je sadržavao tvrdnje kojima su ispitani stavovi prema djeci izbjeglicama, percipirane socijalne norme o kontaktu s djecom izbjeglicama, međugrupne emocije te preferirane akulturacijske strategije. Premda domicilna djeca pokazuju spremnost na integraciju svojih vršnjaka izbjeglica, rezultati upućuju na zaključak da mogućnost kontakta sama po sebi nije dovoljna te da postoji prostor za napredak i poboljšanje tih odnosa.

KLJUČNE RIJEČI: školska integracija, djeca izbjeglice, stavovi

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE MIGRATION PATTERNS IN SERBIA

Danica Šantić¹, Marija Antić¹, Milica Langović¹, Natalija Perišić²

¹*University of Belgrade, Faculty of Geography, Belgrade*

²*University of Belgrade, Faculty of Political Sciences, Belgrade*

The COVID-19 pandemic has affected all spheres of social and economic life causing systemic changes which modern world witnessed for the first time. Numerous challenges faced by different categories of migrants, brought migration issues into the focus of political and public debates. The most vulnerable categories during the pandemic were migrant workers and undocumented migrants. In Serbia pandemic has changed the characteristics of the migration patterns and pointed out the complexity of migration management in times of crisis. The aim of this paper is to present the change in migration trends in Serbia since 2020, with a focus on returnees and irregular migrants. The return of more than 300,000 Serbian citizens and residents working abroad in a three-week period in March 2020 together with more than 9,000 irregular migrants in all government reception centres in the same period was an unprecedented challenge for the country in terms of migration governance and management in times of crisis, questioning the existence of barriers to access to support. Despite the fact that those two groups of migrants experienced crises differently, it is important to determine the capacity of the country to assist them to fulfil their needs.

KEY WORDS: returnees, irregular migrants, migration governance, COVID-19, Serbia

DVA ŽIVOTA, JEDAN DOM: MEĐUNARODNE KRUŽNE RADNE MIGRACIJE ŽENA IZ SLAVONIJE

Marija Šarić, Saša Božić

Sveučilište u Zadru, Odjel za sociologiju, Zadar

Nejednak socioekonomski razvoj pomaže oblikovanju smjera međunarodnih radnih migracija iz manje razvijenih područja u ona razvijenija. U Europskoj uniji je posebno naglašena potražnja za stranim radnicima/ama u niskokvalificiranim poslovima, a obrasci zaposlenja su u pojedinim sektorima orodnjeni. Nerijetko su to oblici zaposlenja koji generiraju kružni oblik migracija kod kojeg migranti/kinje žive na dva mesta, no gravitiraju prema jednom društvenom prostoru. Zaposlenje žena kroz takvo kruženje objašnjava se potrebom balansiranja zaposlenja i rodnih obveza u kućanstvu, međutim ostaju nejasni načini na koji ovi, ali i drugi elementi u njihovim iskustvima doprinose nastavku takvog bilokalnog življenja. Cilj rada je pokazati načine na koje elementi radno-migracijskih iskustava kružnih migrantkinja zaposlenih u sektorima s različitim organizacijama rada doprinose uspostavljanju kružnog migracijskog kretanja. Provedeno je 25 narativnih intervjua sa ženama iz Slavonije čije kruženje uključuje odlazak u Austriju, Italiju i Njemačku s ciljem zaposlenja na niskokvalificiranim radnim pozicijama njegu u privatnom kućanstvu, te sezonskim poslovima u poljoprivredi, i ugostiteljstvu i hotelijerstvu. Analiza narativnih intervjua ukazuje na ispreplitanje triju elemenata koji doprinose ostvarenju kontinuiteta kružnih ciklusa migracije. Prvi element odnosi se materijalnu i emocionalnu podršku migrantske mreže koja posreduje zahtjevne uvjete rada i nesigurnosti povezane sa zaposlenjem, koristi se za širenje informacija o dostupnosti zaposlenja, te za učenje postupaka vezanih za obavljanje radnih zadataka, kao i samog jezika države primitka. Drugi element je privremenost takvog zaposlenja i izbivanja iz domicilnog okruženja, što postaje dugoročna radna strategija. Pojedini odlazak migrantkinje je dovoljno kratkotrajan da se odgovornost za obavljanje kućanskih i obiteljskih obveza migrantkinje prenosi na članove/ice kućanstva, odraslu djecu i druge žene, ipak samo do povratka migrantkinje. Naposlijetu, privrženost i percepcija regije isprepliću se tako da migrantkinjama izostaje želja za preseljenjem. Slavonija predstavlja njihov dom i socijalno uporište, ali ne traže zaposlenje u Slavoniji zbog percipirane ekonomske stagnacije regije kao i zbog negativnih prethodnih radnih iskustava.

KLJUČNE RIJEČI: kružne radne migracije, rad žena, migrantska mreža, bilokalnost, narativno istraživanje

KAKVU ZEMLJU ŽELIMO? MIGRACIJSKA POLITIKA KAO DOPRINOS RAZVOJU HRVATSKE

Senada Šelo Šabić

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb

Ovaj rad fokusira se na izazove oblikovanja migracijske politike u Republici Hrvatskoj u periodu od ulaska u Europsku uniju 2013. do danas, 2022. godine. Pitanje koje se postavlja jeste što su ključni izazovi oblikovanju migracijske politike u nacionalnom kontekstu? Rad pokazuje da u Hrvatskoj ne postoji sveobuhvatna migracijska politika, a potom analizira zašto je tome tako, identificira prepreke te potom predlaže korake koje je potrebno učiniti kako bi Hrvatska oblikovala svoju nacionalnu migracijsku politiku koja odgovara potrebama njenog razvoja te uzima u obzir normativne okvire i standarde Europske unije koje je Hrvatska članica. Rad najprije kroz nekoliko odabranih teoretskih pristupa analizira fenomen migracija u kontekstu Republike Hrvatske. Potom, bazirajući se na dostupnim relevantnim empirijskim podacima, rad razvija *policy* diskusiju s ciljem da ponudi konkretne preporuke za rješavanje kompleksnog pitanja oblikovanja migracijske politike. U tom smislu u ovom radu se analiziraju iskustva drugih država kao primjeri dobrih i loših praksi, no prije svega kao inspiracija, a ne kao gotova rješenja.

KLJUČNE RIJEČI: migracije, Hrvatska, EU, politika

STRATEGIES OF ACTIVIST LEGAL DIRECT ACTION AGAINST A HINDERED ACCESS TO JUSTICE FOR MIGRANTS AND REFUGEES: THE LONG MARCH AGAINST PUSHBACKS IN SLOVENIA

Iza Thaler

Peace Institute, Ljubljana

In line with the policy of Fortress Europe, Slovenia has since 2015 employed various approaches to curbing migration, from installing razor wire border fence to modern police equipment, aimed to deter and reveal irregularly crossing persons upon entering Slovenia. At the same time, it has – as proven – indulged in covert practices of conducting illegal procedures with arrested migrants, returning them to the Croatian security authorities on the basis of the Return Agreement (RS Official Gazzette, International treaties, no. 8/06). In doing so, the Slovenian police have systematically violated fundamental rights of migrants, such as the right of access to asylum, right to be heard, prohibition of collective expulsions etc. The police also – by the act of handing the arrestees over to the Croatian security authorities – exposed them to a serious risk of torture and inhumane treatment, thus violating the prohibition of torture. Surrendered persons were, in most cases, subjected to a lawless and violent deportation into inhumane conditions in the neighbouring countries of Bosnia and Herzegovina or Serbia. To date, neither the Police nor the Ministry of the Interior have officially acknowledged the illegal deportations of foreigners. On the other hand, publicaly exposing this systematic practice has required a tremendous effort by victims, activists, journalists and NGOs. It has also required a judicial procedure to be carried out in a precarious situation, and without adequate institutional or other support. However, several years of effort have brought a victory at the Supreme Court and a clear condemnation of this type of conduct by Slovenian police officers. Nevertheless, the judgment of the highest court has not been enforced. The described events pose the questions: how does the current institutional framework hinder the right of access to justice for migrant newcomers in Slovenia; and what can an activist legal direct action initiative teach us about our national and European human rights framework.

KEY WORDS: access to asylum, pushbacks, access to justice, human rights, migrant solidarity

HRVATSKA RADIKALNA DESNICA I MIGRACIJSKA KRIZA 2015. GODINE

Velimir Veselinović

Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

Predmet izlaganja je političko djelovanje pravaških stranaka tijekom migracijske krize 2015. u hrvatskome političkom životu. Riječ je o političkim strankama radikalno desne orijentacije. Dvije su teme u središtu istraživačke pozornosti kroz izlaganje. Prva je teorijsko prikazivanje ideologije desnog radikalizma čija su temeljna obilježja nativizam, autoritarnost i populizam. Druga je pravaška politika tijekom migracijske krize 2015. u Hrvatskoj. Pravaši su kroz povijest prisvajali monopol na jedino ispravno tumačenje hrvatskih nacionalnih interesa. U tom smislu, pravaške stranke, naročito Hrvatska stranka prava kao desetljećima stožerna pravaška i desna stranka kritizirala je vladajuće elite argumentirajući kako nisu u stanju riješiti probleme koji nastaju usporedo s globalizacijom, a u maniri populizma sebe su proglašavali jedinim i istinskim predstavnicima i spasiteljima naroda. Neprijatelje vide, ne samo u vladajućim elitama koje su „izdale“ narod, nego i nacionalnim manjinama, te imigrantima koji su u pretežnoj mjeri islamske vjeroispovijesti koji kao „opasni Drugi“ narušavaju homogenost nacionalne države i njezin identitet, a islamski imigranti i kršćanski identitet kako Hrvatske tako i Europe što je odlika desnih populista.

KLJUČNE RIJEČI: Hrvatska stranka prava, Hrvatska čista stranka prava, radikalna desnica, nativizam, autoritarnost, populizam, imigranti, ksenofobija

KARIJERNA ADAPTABILNOST HRVATSKIH ISELJENIKA U EUROPSKIM DRŽAVAMA: SLIČNOSTI I RAZLIKE

Marijan Vinogradac¹, Marija Nikić², Valentina Pavlović Vinogradac²

¹*Specijalna bolnica Primamed, Zagreb*

²*Grad Zagreb, Gradski ured za mjesnu samoupravu, civilnu zaštitu i sigurnost, Zagreb*

Iseljavanje iz Hrvatske postalo je gorući demografski problem, posebice nakon ulaska Hrvatske u Europsku Uniju kada europske zemlje postaju atraktivne lokacije za život i rad, posebice mladim. Posao i karijera spadaju u najčešće razloge migriranja stanovništva, stoga je cilj ovoga rada istražiti kakva je karijerna adaptabilnost hrvatskih iseljenika koji su iselili u europske države s obzirom na socio-demografske karakteristike i karakteristike vezane uz iseljavanje (trajanje iseljeništva, generacija iseljenika, kontakti s drugim hrvatskim iseljenicima i slično). Karijerna adaptabilnost koncept je koji se odnosi na „resurse pojedinca za rješavanje nepoznatih, kompleksnih i nedefiniranih problema s kojima se osoba suočava prilikom razvoja karijere“, a sastoji se od četiri komponente: usredotočenost, kontrola, znatiželja i samopouzdanje (Savickas i Porfeli, 2012). Istraživanje je provedeno metodom online ankete na uzorku od 394 hrvatska iseljenika u dobi od 18 do 69 godina koji žive u europskim državama (Njemačka, Austrija, Švicarska, Irska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Švedska). Rezultat istraživanja ukazuju na razlike u karijernoj adaptabilnosti s obzirom na pojedine karakteristike hrvatskih iseljenika. Rezultati ovog istraživanja imaju snažne praktične implikacije u smislu kreiranja novih javnih politika koje bi, s jedne strane sprječavale daljnje iseljavanje prilagođavajući tržište rada potrebama, ali s druge strane, poticale vraćanje hrvatskih iseljenika u domovinu kreirajući atraktivna radna mjesta sa zadovoljavajućim radnim uvjetima.

KLJUČNE RIJEČI: karijerna adaptabilnost, migracije, hrvatski iseljenici, karijera, ljudski resursi

IZ POVIJESTI MIGRACIJA ROMSKOG STANOVNIŠTVA NA HRVATSKOM PODRUČJU

Danijel Vojak

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Romsko stanovništvo danas čini jednu od starijih i brojnijih manjinskih skupina u Republici Hrvatskoj. Njihova povijest na ovim područjima započela je najkasnije u drugoj polovini 14. stoljeća kao dio većeg migracijskog vala naseljavanja šireg jugoistočno europskog područja. U sljedećim stoljećima slijedili su novi migracijski valovi naseljavanja Roma na hrvatskom području, napose na području Slavonije, Srijema i Baranje nakon povlačenja Osmanlija s tog područja krajem 17. stoljeća. Sljedeće masovnije migracije Roma na hrvatska područja odvijaju se sredinom 19. stoljeća s dolaskom romskih skupina sa područja rumunjskih kneževina Vlaške i Moldavije. Raspad Austro-Ugarske monarhije i osnutak jugoslavenske države u razdoblju nakon Prvog svjetskog rata doveo je promjene romskih migracija na hrvatska područja sa sve većim migracijama Roma sa makedonskog, srpskog i bosanskog područja. Demografske posljedice Drugog svjetskog rata bile su iznimno devastirajuće po romsko stanovništvo na hrvatskim područjima, no ono je značilo razdoblje sve izraženijeg prisustva romskih skupina sa južnih i istočnih područja tadašnje socijalističke Jugoslavije. I u razdoblju od uspostave Republike Hrvatske odvijaju se novi valovi migracija Roma. U izlaganju će se analizirati povijest migracija romskog stanovništva na hrvatskim područjima, od njihovog naseljavanja u 14. stoljeću do danas. Nastojati će se istaknuti povijesno-demografske specifičnosti romskih migracija na hrvatskim područjima kao dio širih njihovih migracija na europska područja.

KLJUČNE RIJEČI: Romi, Hrvatska, migracije, povijest

MIGRACIJSKI KONTEKST RATA U UKRAJINI I NJEGOV POTENCIJALNI DEMOGRAFSKI ODRAZ NA REPUBLIKU HRVATSKU

Dražen Živić¹, Monika Komušanac²

¹*Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb*

²*Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb*

U tipologiji migracija s obzirom na voljnost prisilne se migracije najčešće povezuju uz ratove i ratna djelovanja koji za posljedicu imaju velika ljudska stradanja i materijalna razaranja i koji otežavaju ili posve onemogućavaju miran život i rad. Ratovi uzrokuju veliku pokretljivost stanovništva koje je prinuđeno privremeni boravak osigurati unutar ili izvan granica vlastite države. U prvom je slučaju riječ o „unutarnjim“ izbjeglicama (prognanicima ili raseljenim osobama), dok je u drugom slučaju, iz motrišta međunarodnog prava, riječ o izbjeglicama. Vojna agresija Ruske Federacije na Ukrajinu, uz ostalo, proizvela je značajnu prostornu pokretljivost ukrajinskog stanovništva, koje je jednim dijelom privremeno naseljeno u zapadnim (relativno sigurnijim) dijelovima zemlje, dok je brojčano izuzetno jak izbjeglički val privremenu sigurnost života pronašao u brojnim europskim državama, pa tako i u Republici Hrvatskoj. Prema podatcima UNHCR-a, od 24. veljače 2022., kada je počela vojna agresija Ruske Federacije na Ukrajinu, do 24. svibnja, tu je zemlju napustilo više od 6,5 milijuna stanovnika, od kojih je najviše registriranih izbjeglica (više od polovice) u Poljskoj (približno 3,5 milijuna), uz gotovo 2,1 milijun stanovnika koji su privremeno smješteni u sigurnijim dijelovima Ukrajine. U istom je razdoblju u Republiku Hrvatsku ušlo 18.500 stanovnika Ukrajine, mahom žene i djeca. S obzirom na intenzitet ratnih djelovanja i razaranja izbjeglički potencijal ukrajinskog stanovništva i dalje je vrlo visok. Znanstveno relevantno i istraživački izazovno, stoga, jest pitanje: hoće li i u kojoj mjeri trenutni/budući izbjeglički kontingenat ukrajinskog stanovništva u Republici Hrvatskoj imati utjecaja na postojeću demografsku sliku Hrvatske čija je osnovno obilježje duboka depopulacija i visoka ostarjelost stanovništva? U tom je kontekstu potrebno ukazati na sličnosti i razlike demografskih trendova i struktura između populacija u Ukrajini i Hrvatskoj te naznačiti moguće potencijale (demografske dobitke) ukrajinske izbjegličke populacije u Hrvatskoj, naročito na regionalnoj razini. Stupanj materijalnih razaranja u Ukrajini i neizvjesnost skorog razrješenja sukoba i reintegracije trenutno okupiranih dijelova, sasvim jasno otvara pitanje duljine trajanja izbjegličkog statusa i u konačnici mogućnosti i želje za povratkom. To, dakako, otvara pitanje afirmativnog i osmišljenog pristupa hrvatske države prema mogućnosti da, barem, dio ukrajinskog izbjegličkog kontingenta u Hrvatskoj i trajno ostane živjeti i raditi u našoj zemlji.

KLJUČNE RIJEČI: rat u Ukrajini, prisilne migracije, ukrajinske izbjeglice u Hrvatskoj, povratak, demografska revitalizacija

**POPIS SUDIONIKA /
LIST OF CONTRIBUTORS**

Dean **Ajduković**, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb
dajdukov@ffzg.hr

Marija **Antić**, University of Belgrade, Faculty of Geography, Belgrade
marija.antic@gef.bg.ac.rs

Biljana **Apostolovska Toshevska**, Univerzitet „Sveti Kiril i Metodij“, Prirodno-matematički fakultet, Skopje
biljana.apostolovska@gmail.com

Danijel **Baćan**, Zagreb
dbacan.geog@pmf.hr

Veronika **Bajt**, Peace Institute, Ljubljana
veronika.bajt@mirovni-institut.si

Romana **Bešter**, Institute for Ethnic Studies, Ljubljana
romana.bester@inv.si

Saša **Božić**, Sveučilište u Zadru, Odjel za sociologiju, Zadar
sbozic@unizd.hr

Fabrizio **Butera**, Institute of Psychology, University of Lausanne, Lausanne
fabrizio.butera@unil.ch

Hrvoje **Butković**, Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb
butkovic@irmo.hr

Sandra **Cvikić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Vukovar
sandra.cvikić@pilar.hr

Jadranka **Čaćić-Kumpes**, Sveučilište u Zadru, Zadar (u mirovini)
jcacic@inet.hr

Ivan **Čipin**, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb
icipin@efzg.hr

Dinka **Čorkalo Biruški**, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb
dcorkalo@ffzg.hr

Domagoj **Dalbello**, Svjetski savez mladih Hrvatska, Zagreb
domagojdalbello94@gmail.com

Marija **Damjanović**, Osijek
maradelrey1112@gmail.com

Stefan **Denda**, Srpska akademija nauka i umetnosti, Geografski institut „Jovan Cvijić“, Beograd
s.denda@gi.sanu.ac.rs

Ivančica **Devčić**, Učilište Magistra, Zagreb
vancica.devacic1976@gmail.com

Marija **Drobnjaković**, Srpska akademija nauka i umetnosti, Geografski institut „Jovan Cvijić“, Beograd
m.drobnjakovic@gisanu.ac.rs

Danica **Đurkin**, University of Belgrade, Faculty of Geography, Belgrade
danica.djurkin@gmail.com

Rachel **Fasel**, University of Lausanne, Institute of Psychology, Lausanne
rachel.fasel@unil.ch

Margareta **Gregurović**, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb
margareta.gregurovic@imin.hr

Snježana **Gregurović**, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb
snjezana.gregurovic@imin.hr

Margareta **Jelić**, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb
mjelic@ffzg.hr

Josip **Ježovita**, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb
josip.jezovita@unicath.hr

Damir **Josipović**, Institute for Ethnic Studies, Ljubljana
damir.josipovic@guest.arnes.si

Marica **Karakać Obradov**, Hrvatski institut za povijest, Zagreb
karakasmar@gmail.com

Kruno **Kardov**, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb
kkardov@ffzg.hr

Jana **Kiralj**, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb
jkiralj@ffzg.hr

Sanja **Klempić Bogadi**, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb
sanja.klempic@imin.hr

Aleksandar **Knežević**, Univerzitet u Beogradu, Geografski fakultet, Beograd
aleksandar.knezevic@gef.bg.ac.rs

Vlasta **Kokotović Kanazir**, Srpska akademija nauka i umetnosti, Geografski institut „Jovan Cvijić“, Beograd
vkokotovic@gmail.com

Monika **Komušanac**, Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb
mkomusana@hrstud.hr

Matija **Kontak**, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Zagreb
mkontak@pravo.hr

Ana **Kršinić**, University of Zagreb, Faculty of Law, Zagreb
akrsinic@pravo.hr

Viktorija **Kudra Beroš**, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb
viktorija.kudra@imin.hr

Josip **Kumpes**, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb
josip.kumpes@imin.hr

Simona **Kuti**, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb
simona.kuti@imin.hr

Maja **Ladić**, Peace Institute, Ljubljana
maja.ladic@mirovni-institut.si

Milica **Langović**, Univerzitet u Beogradu, Geografski fakultet, Beograd
milicageo123@gmail.com

Sanja **Lazanin**, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb
sanja.lazanin@imin.hr

Eldina **Lovaš**, Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje
eldina.lovas@gmail.com

Marija **Ljakoska**, Univerzitet „Sveti Kiril i Metodij“, Prirodno-matematički fakultet, Skopje
ljakoska.marija@gmail.com

Mirjanka **Madjevikj**, Univerzitet „Sveti Kiril i Metodij“, Prirodno-matematički fakultet, Skopje
mira.madzevikj@gmail.com

Ivan **Majstorić**, Svjetski savez mladih Hrvatska, Zagreb
majstoric.ivan@gmail.com

Mojca **Medvešek**, Institute for Ethnic Studies, Ljubljana
mojca.medvesek@inv.si

Petra **Međimurec**, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb
pmedimurec@efzg.hr

Jasna **Micić**, Srpska akademija nauka i umetnosti, Geografski institut „Jovan Cvijić“, Beograd
j.micic@gi.sanu.ac.rs

Geran-Marko Miletić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
geran.marko.miletic@pilar.hr

Dubravka Mlinarić, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb
dubravka.mlinaric@imin.hr

Marko Mrakovčić, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet, Rijeka
marko.mrakovcic@pravri.uniri.hr

Dario Mustač, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb
dmustac@efzg.hr

Marija Nikić, Grad Zagreb, Gradski ured za mjesnu samoupravu, civilnu zaštitu i sigurnost, Zagreb
mnikic81@gmail.com

Vladimir Nikitović, Institute of Social Sciences, Belgrade
v.nikson@gmail.com

Denis Njari, Sveučilište Josipa Jurja Storssmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Osijek
dnjari@ffos.hr

Nermin Oruč, Centre for Development Evaluation and Social Science Research, Sarajevo
noruc@credi.ba

Milena Panić, Srpska akademija nauka i umetnosti, Geografski institut „Jovan Cvijić“, Beograd
m.panic@gi.sanu.ac.rs

Árpád Párducz, Migration Research Institute, Budapest
parducz.arpad@migraciokutato.hu

Dario Pavić, Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb
dpavic@hrstud.hr

Dominik Pavković, Svjetski savez mladih Hrvatska, Zagreb
dominik.pavkovic48@gmail.com

Dejan Pavlović, University of Belgrade, Faculty of Political Sciences, Belgrade
dejan.pavlovic@fppn.bg.ac.rs

Valentina Pavlović Vinogradac, Grad Zagreb, Gradski ured za mjesnu samoupravu, civilnu zaštitu i sigurnost, Zagreb
pavlovicvalentina19@gmail.com

Krešimir Peračković, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
kreso@pilar.hr

Natalija **Perišić**, University of Belgrade, Faculty of Political Sciences, Belgrade
natalija.perisic@fpm.bg.ac.rs

Janez **Pirc**, Institute for Ethnic Studies, Ljubljana
janez.pirc@inv.si

Mateja **Plenković**, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb
mateja.plenkovic@unicath.hr

Sonja **Podgorelec**, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb
sonja.podgorelec@imin.hr

Helena **Popović**, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb
hpopovic@ffzg.hr

Daša **Poredoš Lavor**, Učilište Magistra, Zagreb
dasa.poredos@sk.t-com.hr

Omar **Sayfo**, Migration Research Institute, Budapest
sayfo.omar@migraciokutato.hu

Nikolina **Stanković**, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb
nstankovic@ffzg.hr

Danica **Šantić**, Univerzitet u Beogradu, Geografski fakultet, Beograd
danicasantic@gmail.com

Marija **Šarić**, Sveučilište u Zadru, Odjel za sociologiju, Zadar
msaric1@unizd.hr

Senada **Šelo Šabić**, Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb
senada@irmo.hr

Matea **Škomrlj**, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb
matea.skomrlj@unicath.hr

Iza **Thaler**, Peace Institute, Ljubljana
iza.thaler@mirovni-institut.si

Jovana **Todorić**, Srpska akademija nauka i umetnosti, Geografski institut „Jovan Cvijić“, Beograd
j.todoric@gi.sanu.ac.rs

Velimir **Veselinović**, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb
vveselinovic@unizg.hr

Marijan **Vinogradac**, Specijalna bolnica Primamed, Zagreb
najiram.cadargoniv@gmail.com

Danijel **Vojak**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
danijel.vojak@pilar.hr

Antonija **Vrdoljak**, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb
avrdolja@ffzg.hr

Mateo **Žanić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
mateo.zanic@pilar.hr

Dražen **Živić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
drazen.zivic@pilar.hr

Drago **Župarić-Illić**, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb
dzuparic@ffzg.hr